

**Եվրոստատի աղյուսակային մոտեցումը համապարփակության
ապահովման համար**

Հավելվածներ Ա-Ե

ANNEX A

NATIONAL ACCOUNTS PROJECTS FUNDED BY THE PHARE MULTI-COUNTRY COUNTRY PROGRAMME

14-Mar-05

MULTI-COUNTRY PROJECTS** organised by Eurostat unit C1											BG	CZ	CY	EE	HU	LV	LT	MT	PL	RO	SK	SI
** Projects for non-Phare countries (Cyprus and Malta) are also included.																						
Projects started in 1996/97 (funded by Phare 1996)																						
(relatively small projects used for fact finding)																						
1.	Estimation methods at constant prices		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
2.	General government and NPISH		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
3.	Private household consumption		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
4.	Banking and insurance, FISIM		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
5.	Exhaustiveness of the National Accounts		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
6.	Use of registers for National Accounts purposes		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
7.	Dwelling services		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
Projects in 1998/1999 (Phare 1997)																						
1.	Pilot project on the exhaustiveness of the NA in the Candidate Countries		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
2.	Private household consumption		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
3.	Estimation methods at constant prices		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
4.	General government and non-profit institutions		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
5.	Banking and insurance; FISIM		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
6.	Estimates for shuttle trade and tourist expenditure: a feasibility study		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
7.	Development of NA database and data transmission using GESMES		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
8.	Changes in inventories and holding gains		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
9.	Dwelling services (Task Force)			x	x																x	x
10.	Input-Output tables		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x								x	x
11.	Calculation of the capital stock and the consumption of fixed capital			x	x	x	x	x		x											x	x
Projects in 2000 (Phare 98)																						
1.	TF on tourist expenditure and shuttle trade									x												
2.	Development of NA database and data transmission using GESMES		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x									
Projects in 2001/2002 (Phare 99)																						
1.	Task Force (TF) on the use of HBS for estimating HFC		x	x		x		x												x	x	x
2.	TF on the user cost method for estimating dwelling services			x						x												x
3.	TA for banks and insurance		x	x		x														x	x	x
4.	Handbook produced on border surveys, tourist expenditure & shuttle trade																					
5.	IOT (4 countries)					x		x														x
6.	Description and expert reports		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
Projects in 2002/2003 (Phare 2000)																						
1.	Private Household Consumption		x	x	x	x	x	x		x											x	x
2.	Constant Prices		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
3.	Dwellings		x	x		x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
4.	Input-output tables (6 countries)			x	x		x			x	x											
5.	Capital stock and capital consumption			x	x	x	x	x		x	x	x	x								x	
6.	Gross capital formation		x	x		x		x		x										x	x	
7.	Exhaustiveness (not completed by every country)		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
Projects in 2003/2004 (Phare 2001)																						
1.	IOT/SUT (4 countries)		x							x	x									x		
Projects in 2004/2005 (Phare 2002) - will be completed in July 2005																						
1.	Constant price estimates		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
2.	GNI inventories - part 1 (writing chapters 3-5 + chapters 10 & 11)		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
3.	GDP-GNI transition (including writing of chapter 8 of the GNI inventory)		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
4.	Data collection projects (small country-specific projects)			x						x										x	x	x
Projects in 2005/2006 (Phare 2003) - starting in 2005																						
1.	Constant price estimates - Inventory		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
2.	GNI inventories - part 2 (writing chapters 1, 2, 6, 7 & 9.)		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
3.	Gross Capital Formation/Capital Stock		x	x	x	x		x		x	x	x	x							x	x	x
4.	Input-Output Tables		x	x	x	x		x		x	x	x	x							x	x	x
5.	Sector Accounts		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x							x	x	x
Projects in 2006/2007 ("Transition Facility" 2004) - planned to start in 2006																						
Under the heading "GNI inventories":-																						
1.	Updating of Exhaustiveness estimates using the Tabular Approach			x	x	x	x	x		x	x										x	x
2.	Improvements in estimates of the GDP-GNI Transition																					
3.	Incorporation of Process Tables in the GNI Inventory																					

BG: Bulgaria; CZ: Czech Republic; CY: Cyprus; EE: Estonia; HU: Hungary
 LV: Latvia; LT: Lithuania; MT: Malta; PL: Poland; RO: Romania
 SK: Slovak Republic; SI: Slovenia

Եվրոստատի աղյուսակային մոտեցումը համապարփակության ապահովման համար

Ողեցույց՝ Հավելված Բ՝ Տերմինաբանական բառարան

Ներածական նշումներ

Սույն տերմինաբանական բառարանը նախապատրաստվել է այս ողեցույցը ընթերցողներին օժանդակելու նպատակով՝ օգտագործված տերմինները հասկանալու համար: Սահմանումները ստացվել են մի քանի աղբյուրներից՝ ներառյալ ԵՀՀ95, ԱՀՀ93, ինչպես նաև NOE ձեռնարկից: Այնուամենայնիվ, համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցման մեջ կան մի շարք տերմիններ, որոնց մեկնաբանությունները առկա չեն, օրինակ՝ ԵՀՀ 95 կամ ԱՀՀ93: Այսպիսով, սույն տերմինաբանական բառարանում ընդգրկված են լրացուցիչ սահմանումներ, ինչպես նկարագրված է հետևյալ պարբերություններում՝

- Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հիմնական նպատակն է *համապարփակությունը, համապարփակության* ապահովման ընթացքում ծագած խնդիրները կարելի է տարանջատել պոտենցիալ ոչ համապարփակության տեսակների, որոնց համար անհրաժեշտ է իրականացնել համապարփակության ճշգրտումները: Այսպիսով, ոչ համապարփակության տերմինը լայնորեն օգտագործվում է:
- Ոչ *համապարփակությունը, որի համար ճշգրտումները ներառված չեն ազգային հաշիվների հրապարակված հաշվարկներում*, կարևոր հասկացություն է:
- ԱՀՀ1993-ում ձեռնարկությունը սահմանվում է որպես կառուցվածքային միավոր, օրինակ՝ ընկերություն, պետական կառավարման մարմին, ոչ առևտրային կազմակերպություն կամ տնային տնտեսություն, որոնք հանդիսանում են որպես ապրանքների արտադրող, կամ ծառայություններ մատուցող: Այս սահմանումը շատ ընդարձակ է, որը մասնավորապես ներառում է ոչ շուկայական տնային տնտեսության արտադրողներին և երբեմն դա շփոթմունք է առաջացնում: Այնուամենայնիվ, հնարավոր սխալ ընկալումից խուսափելու համար, որտեղ ներառված են ոչ շուկայական տնային տնտեսությունները (կամ որոնց որոշակիորեն անդրադարձ է կատարվում), *ձեռնարկության* փոխարեն օգտագործվում է այլընտրանքային ընդհանուր տերմին՝ **արտադրող**:
- Ինչ վերաբերվում է ձեռնարկությունների մասին տվյալների հավաքագրմանը, օգտագործելով ձեռնարկությունների հետազոտության արդյունքները հիմնված բիզնես ռեզիստրի վրա, հաճախակի կարևորվում է հետևյալ գործնական տարբերակումը (i) այն ձեռնարկությունների որոնք հանդիսանում են իրավաբանական անձ; (ii) այն ձեռնարկությունների, որոնք աշխատում են առանց առանձին իրավական անհատականացման և հանդիսանում մեկ կամ ավելի անհատ ձեռնարկատերերի սեփականություն կամ վերահսկման ներքո, և (iii) այն ձեռնարկությունների, որոնք չունեն շուկայական արտադրանք: Ձեռնարկությունները (i) ամենայն հավանականությամբ պետք է որ ավելի հեշտ ճանաչելի լինեն և դրանց մասին տվյալները առկա լինեն բիզնես ռեզիստրում

որպես ձեռնարկություն (*իրավաբանական անձ*). (ii) ձեռնարկությունները վերագրվում են որպես *ձեռներեցություն*:

(iii) ձեռնարկությունները վերագրվում են որպես *ոչ շուկայական տնային տնտեսության ձեռնարկություն*:

- Պոտենցիալ ոչ համապարփակության տեսակետից կարևորագույն տարբերակումներից մեկը արվում է գրանցված և ոչ գրանցված ձեռնարկությունների միջև: Գրանցված ձեռնարկությունները իրավաբանական անձինք են, կամ *ձեռներեցություն*, որոնց համար անհատ ձեռնարկատերը գրանցել է բիզնես գործունեություն: *Չգրանցված ձեռնարկությունները* այն կազմակերպություններն են, որոնք չեն գրանցվել, քանի որ դա չի պահանջվում օրենքով, կամ միտումնավոր որոշել են չգրանցվել, քանի որ ներգրավված են ստվերային, կամ անօրինական գործունեությունների մեջ:

Այստեղ օգտագործվում է աշխատուժի ներդրման մեթոդը և որոշակի մանրամասնություններով ներառված են աշխատուժին վերաբերվող սահմանումներ:

Տերմինաբանական բառարան

Գործունեության դասակարգում (Տես NACE Rev. 1.1 և ISIC Rev. 3.1)	Գործունեության դասակարգման հիմնական նպատակն է դասակարգել տնտեսական գործունեությունները , ապահովել գործունեության կատեգորիաների շարք, որը կարող է օգտագործվել այդ գործունեությունների վիճակագրական վերլուծության ընթացքում: NACE Rev. 1.1 Եվրոմիության և ISIC Rev.3 եվրոպական գործընկերոջ տնտեսական գործունեությունների դասակարգիչն է, որի հեղինակն է ՄԱԿ-ը: Խորհուրդ է տրվում այն օգտագործել ողջ աշխարհում:
Վարչական տվյալների հավաքագրում	Հավաքագրման մեջ ներառված շարքը , պահպանման մշակումը և մեկ կամ ավելի վարչական աղբյուրներից ստացված վիճակագրական տվյալների տարածումը :Համարժեք հետազոտությանը, սակայն տվյալների աղբյուրներն են վարչական գրանցումները , այլ ոչ հարցվողների հետ անմիջական շփումը (NOE Ձեռնարկ)
Վարչական տվյալներ	Միավորների և տվյալների շարք, որը ստացվում է վարչական աղբյուրից (NOE Ձեռնարկ)
Վարչական աղբյուրներ	Կազմակերպչական միավոր, որը պատասխանատու է իրականացնել վարչական կարգավորում (կամ մի քանի կարգավորումներ), որի համար միավորների համապատասխան ռեգիստրը և գործարքները դիտվում են որպես վիճակագրական տվյալների ստացման աղբյուր (NOE Ձեռնարկ)
Տվյալների հավաքագրման հիմնական ծրագիր	Տվյալների հավաքագրման հիմնական ծրագիրը տվյալների հավաքագրման ենթակառուցվածքն է և հետազոտությունների անցկացման ընթացակարգերը, որոնք գտնվում են ազգային վիճակագրական համակարգի շրջանակներում և հիմնական վիճակագրական տվյալները հասանելի են հավաքագրման , մշակման և տարածման համար: (NOE Ձեռնարկ)
Հիմնական գին	Դա արտադրողի կողմից գնորդից ստացվող արտադրված արտադրանքի՝ ապրանքի, կամ ծառայության միավոր գինն է հանած որևէ հարկ, որ ենթակա է վճարման այդ միավորի համար (ապրանքների հարկեր) , գումարած ստացվող սուբսիդիաները որպես դրա արտադրանքի, կամ վաճառքի հետևանք (ապրանքների սուբսիդիաներ): Այն չի ներառում որևէ տրանսպորտային ծախս, որոնց համար արտադրողը առանձին հաշիվներ է ներկայացնում: Այն ներառում է տրանսպորտային հավելագները, որոնք ներառված են արտադրողի կողմից դուրս գրված նույն հաշվի մեջ, նույնիսկ եթե դրանք հաշվի մեջ արտացոլված են են որպես առանձին միավոր (ԵՀՀ 3.48)
Հիմնական վիճակագրական տվյալներ	Հարցվողների կողմից հետազոտությունների միջոցով, կամ վարչական աղբյուրներից պարբերաբար հավաքագրվող տեղեկատվությունը: Ազգային վիճակագրական համակարգում դրանք խմբագրվում, մուտքագրվում և ագրեգացվում են հիմնական վիճակագրական տվյալներ դառնալու համար, որոնք հրապարակվում են որպես պաշտոնական վիճակագրություն և/կամ օգտագործվում է ազգային հաշիվների կազմման գործընթացում: (NOE Ձեռնարկ)

Դասակարգում	Դասակարգումը առանձին, համապարփակ, և երկկողմանի բացառիկ դիտարկումների շարք է , որը կարող է վերագրվել մեկ, կամ ավելի փոփոխականի , որը կշափվի տվյալների համեմատության և ներկայացման համար: “Դասակարգում” և “նոմենկլատուրա” տերմինները հաճախակի օգտագործվում են փոխարինելով մեկը մյուսին, չնայած “նոմենկլատուրայի” սահմանումը ավելի նեղ է, քան “դասակարգուման” սահմանումը: Դասակարգման կառուցվածքը կարող է լինել հիերարխիկ կամ միօրինակ: (ՄԱԿ-ի դասակարգման տերմինաբանական բառարան՝ կազմված միջազգային տնտեսության և սոցիալական դասակարգման փորձագետի կողմից: Հասանելի է՝ www.un.org/Depts/unsd/class/glossary_short.htm) կայքում
Համատարած հաշվառում	Համատարած հաշվառումը հետազոտություն է, որը իրականացվում է ներառելով համակցության ամբողջական խումբը: (Վիճակագրական մեթատվյալների տերմինաբանություն, Եվրոպական վիճակագիրների վիճակագրական ստանդարտներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող կոնֆերանս, No. 53, UNECE, Ժնև 2000)
Ընդգրկում	<i>Ընդգրկումը</i> վերաբերվում է այն համակցությանը որից հնարավոր է կատարել դիտարկումներ հատուկ թեմայով : Ընդգրկման հասկացությունը հեշտացնում է տվյալների համեմատությունը: Ընդգրկման կանոնները և կոնվենցիաները որոշվում են գաղափարների սահմանմամբ, շրջանակային կանոններով, տեղեկատվական պահանջներով, և վիճակագրական հավաքագրումների և դասակարգումների դեպքում հավաքագրման և հաշվող միավորների և հավաքագրման մեթոդաբանության կիրառմամբ: (ՄԱԿ-ի դասակարգման տերմինաբանական բառարան՝ կազմված միջազգային տնտեսության և սոցիալական դասակարգման փորձագետի կողմից: Հասանելի է՝ www.un.org/Depts/unsd/class/glossary_short.htm)
Տվյալների հավաքագրում	<i>Տվյալների հավաքագրումը</i> լայն իմաստով նշանակում է ողջ հետազոտության, կամ վարչական տվյալների հավաքագրման գործընթաց՝ ներառյալ նախագծումը, հավաքագրումը, խմբագրումը, մուտքագրումը , ագրեգացիան և տարածումը: (NOE Ձեռնարկ)
Կրկնակի մուտքագրում	Միավորի, կամ սեկտորի համար ազգային հաշիվները հիմնված են կրկնակի մուտքագրման սկզբունքի վրա: Յուրաքանչյուր գործարքը պետք է կրկնակի գրանցվի՝ առաջին անգամ որպես ռեսուրս (կամ պարտավորությունների փոփոխություն) իսկ երկրորդ անգամ՝ որպես օգտագործում (փոփոխություն միջոցներում): (ԵՀՀ 1.50)
Տնտեսական գործունեություն	Տնտեսական գործունեությունը դա գործընթաց է՝ օրինակ՝ գործողությունների շարք, որի արդյունքում արտադրվում է տնտեսական արտադրանք
Տնտեսական գործունեության դասակարգում	Տես “Գործունեության դասակարգում”
Տնտեսական արդադրանք	Տես “Արտադրանք”

Աշխատող անձինք	Աշխատող անձանց շարքին են դասվում բոլոր սահմանված տարիքից բարձր անձինք, ովքեր որոշակի կարճ ժամանակահատվածում՝ մեկ շաբաթ, կամ մի օր պատկանել են հետևյալ կատեգորիային՝ (ա) վարձատրվող աշխատանք՝ - աշխատավայրում, այն անձինք, ովքեր հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում իրականացրել են որոշակի աշխատանք և ստացել աշխատավարձ, կամ վարձատրություն կանխիկ, կամ այլ եղանակով; -աշխատանք առանց աշխատավայրի՝ այն անձինք, ովքեր աշխատել են ներկայիս աշխատավայրում և ժամանակավորապես աշխատավայրից բացակայել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում և ունեցել են աշխատանքին ֆորմալ կապվածություն : Այս կապվածությունը պետք է որոշվի ազգային առանձնահատկությունների լույսի ներքո հետևյալ չափանիշներից մեկի կամ մյուսի համաձայն՝ աշխատավարձի կամ վարձատրության շարունակական ստացում, աշխատանքին վերադառնալու երաշխիքը բացակայությունից հետո, կամ պայմանագիր վերադարձի պահին; սահուն ընթացքը աշխատանքից բացակայելու, ինչը երբևր համապատասխանում է այն ընթացքին , որի համար աշխատողները կարող են ստանալ փոխհատուցում առանց այլ աշխատանքի առանձնելու պարտավորության (բ) Ինքնազբաղվածություն - աշխատավայրում անձինք, ովքեր հաշվետու ժամանակաշրջանի ժամանակ իրականացրել են աշխատանք և ստացել եկամուտ, կամ ընտանեկան նպաստ կանխիկ, կամ նմանատիպ միջոցով; -ընկերության մեջ, բայց ոչ աշխատավայրում, անձինք ովքեր ներգրավված են ընկերության մեջ, որը կարող է լինել բիզնես ընկերություն , գյուղացիական տնտեսություն, կամ ծառայության ձեռնարկում , որոնք ժամանակավորապես հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում որևէ պատճառով չէին գտնվում աշխատավայրում Գործառնական նպատակների համար “որաշակի աշխատանքի” հասկացությունը կարող է մեկնաբանվել որպես աշխատանք, որի տևողությունն է առնվազն մեկ ժամ: (Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության որոշում , որը առնչվում է տնտեսապես ակտիվ բնակչության վիճակագրությանը , զբաղվածությանը և գործազրկությանը և ոչ լիարժեք աշխատանքին , որը ընդունվել է զբաղվածության վիճակագիրների կողմից 1982 թ հոկտեմբերին միջազգային կոնֆերանսի ընթացքում, para. 9)
Աշխատակիցներ	<i>Աշխատակիցները</i> սահմանված են որպես անձինք, որոնք ըստ պայմանագրի աշխատում են այլ ռեզիդենտ կառուցվածքային միավորի համար և ստանում վարձատրություն : (գրանցված է D.1 աշխատակիցների վարձատրություն). (ԵՀՀ 11.12)

Գործատու	Գործատուները (ինքնուրույնաբար իրենց աշխատանքով ապահովված) ինքնագաղված անձինք են որոնք ունեն վարձատրվող աշխատակիցներ (ԱՀՀ 7.25) Գործատուները այն աշխատողներն են, ովքեր աշխատելով իրենց ռիսկով , կամ մեկ կամ մի քանի գործընկերների հետ ստանձնում են այդ աշխատանքը և այն սահմանված է որպես ինքնագաղված աշխատանք և այս համատեքստում շարունակական հիմունքներով (ներառյալ հաշվետու ժամանակաշրջանը) ներգրավել են մեկ, կամ մի քանի անձանց իրենց աշխատանքի մեջ որպես աշխատակիցներ: (Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության որոշում , որը առնչվում է աշխատանքի միջազգային կազմակերպության կարգավիճակին, որը ընդունվել է Զբաղվածության վիճակագիրների 15 –րդ միջազգային կոնֆերանսին 1993 թ. հունվար ամսին , para. 9)
Զբաղվածություն	Զբաղված անձինք բաղկացած են այն բոլոր անձանցից, ովքեր որոշակի տարիքից բարձր են և որոշակի ժամանակաշրջանի ընթացքում մեկ շաբաթվա, կամ մի օրվա ընթացքում եղել են զբաղված, կամ մասնակի զբաղված վճարովի աշխատանքում: (Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության որոշում, որը առնչվում է տնտեսապես ակտիվ բնակչությանը , զբաղվածությանը, գործազրկությանը և ոչ լիարժեք աշխատանքին , որը ընդունվել է 13 –րդ միջազգային կոնֆերանսին զբաղվածության վիճակագիրների կողմից 1982 թ հոկտեմբեր ամսին , para. 9)
Ձեռնարկություն	Ձեռնարկությունը կառուցվածքային միավոր է , որը ունի հնարավորություն արտադրել ապրանքներ և մատուցել ծառայություններ: Ձեռնարկությունը կարող է լինել ընկերություն , կվազի ընկերություն, ոչ առևտրային կազմակերպություն , կամ չկորպորացված ձեռնարկություն (ԱՀՀ 5.17 [տես նաև ԱՀՀ 5.1]) Ձեռնարկությունը կարող է լինել իրավաբանական անձ, կամ ձեռներեցություն, կամ ոչ շուկայական տնային տնտեսության արտադրող: Կարող է լինել գրանցված, կամ ոչ գրանցված: (Համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում)
Անհատ Ձեռնարկատեր	Անհատ ձեռնարկատերը անձնավորություն է, որը ծավալում է բիզնես գործունեություն (Համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում)
Ձեռներեցություն	Ձեռներեցությունը հոմանիշ է տնային տնտեսության ոչ կորպորացված շուկայական տնտեսության հետ: Ձեռնարկությունը ծավալում է իր գործունեությունը առանց առանձին իրավաբանական անձ ստեղծելու` մեկ կամ ավելի անհատ ձեռնարկատերերի սեփականության և վերահսկողության ներքո (Համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում)
Հաշիվների եվրոպական համակարգ (ՀԵՀ) (Տես նաև ԱՀՀ)	Ազգային և տարածաշրջանային հաշիվների եվրոպական համակարգը (1995 ՀԵՀ ESA, կամ պարզապես ԵՀՀ) ամբողջ տնտեսության սխտեմատիկ և մանրամասն նկարագրման համար միջազգայնորեն համադրելի հաշվապահական կառուցվածք է (լինի տարածաշրջան, երկիր, կամ երկրների խումբ), դրա բաղադրիչները և դրանց հարաբերությունը այլ ամբողջական տնտեսության հետ: 1995 ՀԵՀ միանգամայն համադրելի է ազգային հաշիվների համակարգի վերանայված համաշխարհային ճանաչում ունեցող ուղեցույցների հետ (1993 ԱՀՀ, Կամ պարզապես ԱՀՀ). (ՀԵՀ 1.01)

Հաստատություն (տես տեղական KAU և վիճակագրական միավորները)	Հաստատությունը դա ձեռնարկություն է, կամ ձեռնարկության մաս է, որը գտնվում է առանձին վայրում և որտեղ միայն եզակի (ոչ օժանդակ) գործունեություն է իրականացվում, կամ որտեղ հիմնական արդյունավետ գործունեությունը ավելացված արժեքի մեծամասնության համար է: (ԱՀՀ 25.21, 6.80) (ԵՀՀ 2.106)
Համապարփակ (համապարփակությ ուն)	ՀՆԱ հաշվարկները համապարփակ են , երբ դրանք ներառում են բոլոր արտադրողական գործունեությունները 1993 ԱՀՀ արտադրականության սահմանի շրջանակում օր `կան չ չափվող արտադրողական գործունեություններ: Համապարփակությունը ամբողջական լինելու կարգավիճակ է (NOE Ձեռնարկ)
Համապարփակու- թյան ապահովման ճշգրտում	Համապարփակության ապահովման ճշգրտումը իրականացվում է նախքան կամ ազգային հաշիվների կազմման ընթացքում հիմնական տվյալներում չդիտարկվող գործունեությունը փոխհատուցելու համար: (Համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում).
Ամբողջական ընդգրկմամբ հետազոտություն	Տես “Համատարած հաշվառում”
Լրիվ դրույքին համարժեք աշխատանք/ զբաղվածություն	Լրիվ դրույքին համարժեք աշխատանքը , որը հավասար է բոլոր լրիվ դրույքի համարժեք աշխատանքներին , սահմանված է որպես ընդհանուր աշխատած ժամերին, որոնք բաժանված են տնտեսական տարածքում լրիվ դրույքի աշխատանքի միջին տարեկան ժամերի քանակին (ԵՀՀ 11.32)
Համախառն ներքին արդյունք	<i>Շուկայական գներով համախառն ներքին արդյունքը արտադրող ռեսիդենտ միավորների արտադրական գործունեության վերջնական արդյունքն է:</i> Այն կարող է սահմանվել երեք եղանակով` (տես ԵՀՀ 8.89) ա) ՀՆԱ-ն տարբեր կառուցվածքային միավորների, կամ տարբեր ոլորտների համախառն ավելացված արժեքի գումարն է , որտեղ ներառված են նաև հարկերը և արտադրանքի ավելի քիչ քանակով սուբսիդիաները (որոնք բախշված չեն ըստ հատվածների և ոլորտների). Այն նաև հանդիսանում է ողջ տնտեսության արտադրության հաշվի հավասարակշռման միավորը: Բ) ՀՆԱ-ն ռեզիդենտ կառուցվածքային միավորների կողմից ապրանքների և ծառայությունների վերջնական օգտագործման գումարն է (իրական վերջնական սպառում և կապիտալի համախառն կուտակում), գումարած արտահանումները և հանած ծառայությունների և ապրանքների ներմուծումը: c) ՀՆԱ-ն ընդհանուր տնտեսության եկամուտի հաշվի առաջացումն է (աշխատակիցների վարձատրության , արտադրության և ներմուծումների հարկերը և ավելի քիչ սուբսիդավորում, համախառն շահույթ և ընդհանուր տնտեսության խառը եկամուտը):

Հիմնական կապիտալի համախառն կուտակում	Հիմնական կապիտալի համախառն կուտակումը ռեզիդենտ արտադրողի ձեռքբերումներից, հիմնական միջոցների ավելի քիչ զետեղում որոշակի ժամանակահատվածի ընթացքում գումարած որոշակի լրացումներ չարտադրված միջոցների , որոնք իրացվել են արտադրողի , կամ կառուցվածքային միավորների արտադրողական գործունեության միջոցով: Հիմնական միջոցները նյութական և ոչ նյութական ակտիվներն են , որոնք արտադրվում են արտադրության գործընթացի հետևանքով և օգտագործվում են կրկնակի, կամ շարունակական արտադրության գործընթացում մեկ տարուց ավելի ժամանակահատվածի համար: . (ՀԱՀ 3.102)
Համախառն ավելացված արժեք	Համախառն ավելացված արժեքը միջանկյալ սպառումից պակաս թողարկման արժեքն է, այն ՀՆԱ-ում ներդրումների գնահատումն է , որն իրականացվել է անհատ արտադրողի , արդյունաբերության կամ հատվածի կողմից: (ԱՀՀ 1.6 [2.172, 6.4, 6.222]) Համախառն ավելացված արժեքը հիմնական գներով` դա հիմնական գներով արտահայտված թողարկումն է պակաս գնորդի գներով արտահայտված միջանկյալ սպառումը (ԱՀՀ 6.226, 15.37 [6.231]) Համախառն ավելացված արժեքը արտադրողի գներով` միջանկյալ սպառումից ավելի քիչ գնորդի գներով արտադրողի գնով թողարկումն է: (ԱՀՀ 6.227, 15.37)
Տնային տնտեսություններ	Տնային տնտեսություններն, ինչպես և սպառողներին կարելի է սահմանել որպես անձանց փոքր խմբեր, որոնք կիսում են իրենց բնակության վայրը և ունեն իրենց ընդհանուր եկամուտը և սպառում որոշակի տեսակի ապրանքներ կամ ծառայություններ հավաքականորեն` հիմնականում բնակավայր և պարենային (ԵՀՀ 2.75)
Մեփական սպառման համար տնային տնտեսության արտադրանք	Մեփական սպառման համար տնային տնտեսության արտադրանքը բաղկացած է տնային տնտեսության ոչ կորպորատիվ ձեռնարկություններից , որոնք ներառված չեն շուկայական արտադրանքի մեջ: Ըստ սահմանման այդ ձեռնարկությունները ներառված չեն ոչ ֆորմալ հատվածի մեջ: (NOE Ձեռնարկ)
Տնային տնտեսության ոչ կորպորատիվ շուկայական ձեռնարկություն	Տնային տնտեսության ոչ կորպորատիվ շուկայական ձեռնարկությունը ստեղծված է շուկայում ապրանքների կամ ծառայությունների վաճառքի , կամ փոխանակման նպատակով: Դրանք կարող են ներգրավված լինել ցանկացած տեսակի գործունեության մեջ և ներառում են ոչ կորպորատիվ գործընկերությունները , սակայն գործընկերների պարտավորությունները բիզնեսների պարտքերի համար պետք է լինեն անսահմանափակ գործընկերությունների համար և սահմանվեն որպես ոչ կորպորատիվ ձեռնարկություններ: (ԱՀՀ 4.144 և 4.145) (ԵՀՀ 3.30)

Անօրինական արտադրություն	Անօրինական արտադրությունը բաղկացած է - ապրանքների կամ ծառայությունների արտադրություն, որոնց վաճառքը, բաշխումը, կամ տիրապետումը արգելված է օրենքով, և - արտադրության գործունեություններ, որոնք սովորաբար օրինական են , սակայն դառնում են անօրինական ոչ լիազորված արտադրողների կողմից իրականացման ընթացքում, օրինակ՝ չլիազորված բշկական մասնավոր պրակտիկայով զբաղվողներ (ԱՀՀ 6.30); Հնարավոր է, որ չկա պարզ սահմանագիծ ստվերային տնտեսության և անօրինական արտադրության միջև: Օրինակ՝ որոշակի անվտանգության, առողջապահության, կամ այլ ստանդարտներին արտադրանքի անհամապատասխանությունը չի կարող սահմանվել որպես անօրինական (ԱՀՀ 6.35) Անօրինական արտադրության շրջանակը առանձին երկրներում կապված է օրենքի հետ: Օրինակ՝ մարմնավաճառությունը անօրինական է որոշ երկրներում, մինչդեռ կան երկրներ, որտեղ այն օրինական է (NOE Ձեռնարկ)
Անուղղակի կազմման մեթոդ	Անուղղակի կազմման մեթոդը այն մեթոդն է, երբ ազգային հաշիվների տվյալները կազմվում են անուղղակի՝ հաճախակի այլ ցուցանիշների օգտագործմամբ՝ հետազոտության միջոցով ուղղակի դիտարկման, կամ վարչական աղբյուրներից օգտվելու փոխարեն: (NOE Ձեռնարկ)
Ոչ ֆորմալ հատված	Ոչ ֆորմալ հատվածը լայնորեն բնութագրված է որպես ապրանքների և ծառայությունների արտադրության մեջ ներգրավված միավորներ, որոնց սկզբնական նպատակն է հետաքրքրվող անձանց համար ստեղծելու զբաղվածություն և եկամուտ: Այս միավորները հիմնականում գործում են կազմակերպության ցածր մակարդակում փոքր կամ առանց աշխատուժի և կապիտալի միջև տարանջատման՝ որպես փոքր սանդղակում արտադրության գործոններ: Աշխատանքային հարաբերությունները այնտեղ, որտեղ դրանք գոյություն ունեն հիմնված են ավելի շուտ սովորական զբաղվածության, ազգակցության, կամ անձնական և սոցիալական հարաբերությունների, քան ֆորմալ երաշխիքներով պայմանագրային պայմանավորվածությունների վրա: Այս լայն սահմանումը օգտագործվում է վիճակագրական նպատակների համար և ոչ ֆորմալ հատվածի համար, որը սահմանված է որպես ոչ կորպորատիվ ձեռնարկությունների տնային տնտեսությունների, որոնք ունեն շուկայական արտադրություն՝ - ոչ ֆորմալ սեփական հաշվի ձեռնարկություններ (Ֆակուլտատիվ բոլորը, կամ նրանք որոնք գրանցված չեն ազգային օրենսդրությանը համապատասխան որոշակի ձևերում); - ոչ ֆորմալ գործատուների ձեռնարկություններ (Ֆակուլտատիվ բոլոր նրանք, որոնց զբաղվածության մակարդակը ավելի ցածր է սահմանված մակարդակից /կամ և գրանցված չեն/կամ աշխատակիցները գրանցված չեն (Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության որոշում ոչ ֆորմալ հատվածի զբաղվածության վիճակագրության վերաբերյալ, որը ընդունվել է աշխատուժի վիճակագիրների միջազգային կոնֆերանսի շրջանակում 1993 թ. Հունվար ամսին , paras. 5, 8 և 9)

Կառուցվածքային հատվածներ	Կառուցվածքային միավորները համախմբված են ձևավորելու կառուցվածքային հատվածները իրենց հիմնական գործառնությունների, վարքագծի և նպատակների հիման վրա: (ԱՀՀ 2.20) (ԵՀՀ 2.17) Տեղական կառուցվածքային միավորները, որոնք կազմում են ողջ տնտեսությունը միավորված են հինգ փոխադարձ բացառիկ կառուցվածքային հատվածների՝ ոչ ֆինանսական կորպորացիաներ, ֆինանսական կորպորացիաներ, պետական կառավարման մարմիններ, տնային տնտեսություններին ծառայող ոչ առևտրային կազմակերպություններ և տնային տնտեսություններ (ԱՀՀ 4.6) (ԵՀՀ 1.28)
Կառուցվածքային միավոր	Կառուցվածքային միավորը՝ տնտեսական որոշումներ կայացնող կենտրոն է, որը բնութագրված է վարքագծի միանմանությամբ և հիմնական գործառնությի իրականացման մեջ որոշման կայացման ինքնավարությամբ (ԵՀՀ 2.12 [1.28]) Կառուցվածքային միավորը տնտեսական միավոր է , որը իրավունք ունի ունենալու հիմնական միջոցներ , ունենալ պարտավորություններ և ներգրավված լինել տնտեսական գործունեությունների մեջ , ինչպես նաև այլ միավորների հետ գործարքների մեջ:(ԱՀՀ 4.2 [1.13, 2.19, 3.13])
Միջազգային ստանդարտ ոլորտի դասակարգում (Տես NACE Rev. 1.1)	ISIC Միավորված Ազգերի միջազգային ստանդարտի ոլորտի դասակարգիչ է բոլոր տնտեսական գործունեությունների համար: Այս դասակարգումը միջազգային ստանդարտ է արտադրողական տնտեսական գործունեությունների դասակարգման համար: Հիմնական նպատակն է տրամադրել տնտեսական գործունեությունների ստանդարտ շարք, այնպիսով , որ միավորները դասակարգվեն համաձայն իրենց կողմից իրականացվող գործունեության: ISIC երրորդ վերանայումը օգտագործվում է ԱՀՀ 1993 (Բոլոր տնտեսական գործունեությունների միջազգային ստանդարտի ոլորտի դասակարգիչ , Rev. 3, ՄԱԿ, Նյու Յորք, 1990, Վիճակագրական ձեռնարկների շարք M, No. 4 Rev. 3)
Գործունեության տեսակի միավոր (Տես վիճակագրական միավորներ)	Գործունեության տեսակի միավորը (KAU) ձեռնարկություն է կամ ձեռնարկության մի մաս, որը ներառված է միայն մի տեսակի արտադրողական գործունեության մեջ, կամ որտեղ սկզբնական արտադրության գործունեության հաշիվները հավասար են ամենամեծ ավելացված արժեքին (ԱՀՀ 5.19) (ԵՀՀ 2.106)
Աշխատուժ (ընդհանուր աշխատուժ)	Աշխատուժը բաղկացած է կարճատև ժամանակահատվածի ընթացքում որոշակի պահանջներին բավարարող անձանցից՝ աշխատողների կամ գործազուրկների շարքերում ներգրավված լինելու համար: (Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության որոշում, տնտեսապես ակտիվ բնակչության, զբաղվածության, գործազրկության կան թերզբաղվածության վիճակագրության վերաբերյալ, որը ընդունվել է աշխատանքի վիճակագրական կոնֆերանսում 1982 թ. Հոկտեմբեր ամսին, para. 8)
Համապարփակու- թյան պակաս	<i>Համապարփակության պակասը համարժեք է ոչ համապարփակությանը</i> (Համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում).

Իրավաբանական միավոր	Իրավաբանական միավորները կառուցվածքային միավորների տեսակ են որոնք ստեղծվում են արտադրության նպատակով, հիմնականում կորպորացիաները ոչ առևտրային կազմակերպությունները, կամ պետական կառավարման միավորները ներառյալ սոցիալական ապահովության հիմնադրամները: Դրանք իրավասու են ունենալու ապրանքներ և հիմնական միջոցներ, ստանձնելու պարտավորություններ և ներգրավված լինելու տնտեսական գործունեությունների գործարքների մեջ, այլ միավորներ հետ իրենց իրավասության սահմաններում (ԱՀՀ 1.13 [4.5])
Իրավաբանական անձ	Իրավաբանական անձը իրավաբանական միավոր է: Կառավարությունը նույնպես հանդիսանում իրավաբանական անձ: Կարևորագույն տարբերակումը իրավաբանական անձ հանդիսացող և չհանդիսացող ձեռնարկությունների մեջ է: (Համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում):
Տեղական կառավարման մարմին	Ենթակառուցվածքի տեղական կառավարման մարմինը ներառում է այն տեսակի հանրային կառավարման մարմինները, որոնց իրավասությունները ընդգրկում են միայն տնտեսական տարածքի տեղական մասը, բացի սոցիալական ապահովության հիմնադրամի տեղական գործակալություններից (ԵՀՀ 2.73) Տեղական կառավարման միավորները կառուցվածքային միավորներ են , որոնց ֆիսկալ, իրավական և գործադիր ղեկավարությունը ընդգրկում է փոքր աշխարհագրական տարածքները և նախատեսված են վարչական և քաղաքական նպատակների համար:(ԱՀՀ 4.128)
Գործունեության տեսակի տեղական միավոր (տեղական KAU) (Տես վիճակագրական միավորներ)	Տեղական միավորը ձեռնարկություն է, կամ ձեռնարկության մի մաս, որը ներգրավված է արտադրական գործունեության մեջ մեկ տարածքում (ԱՀՀ 5.20) (ԵՀՀ 2.106) Գործունեության տեսակի տեղական միավորը (տեղական KAU) տեղական իավորի մասն են: Եվրոպական հաշիվների համակարգին համաձայն գործունեության տեսակի միավոր անվանվում է 'հաստատություն' ԱՀՀ և ISIC Rev. 3. (ԵՀՀ 2.106, 15)
Տեղական միավոր (տես վիճակագրական միավորներ)	Տեղական միավորի գաղափարը ընդգրկում է մեկ տարածքում ձեռնարկության կողմից իրականացվող բոլոր տնտեսակի գործունեությունները (ISIC Rev. 3, para 99) (NACE Rev. 1.1) Սահմանումը ունի միայն մեկ սահմանում և այն չի վերաբերվում իրականացվող գործունեության տեսակին: Վայրը կարող է մեկնաբանվել համաձայն նպատակի, սեղմորեն՝ ինչպիսին է որոշակի հասցե, կամ ավելի լայնակի ինչպես օրինակ գավառ, նահանգ, երկիր և այլն. (ՄԱԿ-ի դասակարգման տերմինների տերմինաբանական բառարան նախապատրաստված միջազգային տնտեսաան և սոցիալ դասակարգման փորձագետների խմբի կողմից, որը հասանելի է՝ www.un.org/Depts/unsd/class/glossary_short.htm)
Մեթոդաբանություն	Մեթոդաբանությունը խնդիրը լուծելու համար կառուցվածքային մոտեցում է: (Վիճակագրական մեթատվյալների տերմինաբանություն, Եվրոպական վիճակագրական ստանդարտների և ուսումնասիրությունների կոնֆերանս, No. 53, UNECE, Ժնև 2000)

NACE Rev. 1.1 (տես ISIC Rev. 3.1)	NACE Rev. 1.1 Եվրամիության տնտեսական գործունեության դասակարգիչ է , որը համապատասխանում է ISIC Rev.3.1. Այնուամենայնիվ, այն ավելի չազդեցացված է, քան ISIC Rev.3.1, NACE Rev.1.1 ամբողջովին համապատասխանում է դրան և կարող է դիտվել որպես Եվրոպական կրկնորդ:
Ազգային վիճակագրական գրասենյակ	Ազգային վիճակագրական գրասենյակը (ԱՎԳ) առաջատար վիճակագրական գործակալություն է ազգային վիճակագրական համակարգի շրջանակում (NOE Ձեռնարկ)
Ազգային վիճակագրական համակարգ	Ազգային վիճակագրական համակարգը (ԱՎՀ) երկրի շրջանակում վիճակագրական կազմակերպությունների և միավորների ամբողջություն է , որը համատեղ հավաքագրում , մշակում և տարածում է վիճակագրությունը կառավարության անունից (NOE Ձեռնարկ)
Ոչ համապարփակություն	Ոչ համապարփակությունը համապարփակ չլինելու կարգավիճակ է , օրինակ՝ ՀՆԱ հրատարակված գնահատականը շատ ցածր է համապատասխան համապարփակության ճշգրտումների, սխալների չկատարման պատճառով (Համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում)
Ոչ ֆինանսական ընկերություն	Ոչ ֆինանսական ընկերությունների հատվածը (S.11) կազմված է կառուցվածքային միավորներից , որոնց բաշխման և ֆինանսական գարծարքները առանձին են իրենց սեփականատերերի և շուկայական արտադրողներից (տես հետևյալ կետերը ԵՀՀ 3.31., 3.32. և 3.37.), որոնց առաջնային գործունեությունը ապրանքների արտադրությունն է և ոչ ֆինանսական ծառայությունների մատուցումը: (ԵՀՀ 2.21) Ոչ ֆինանսական ընկերությունները կորպորացիաներ են , որոնց առաջնային գործունեությունը շուկայական ապրանքների արտադրանքն է և ոչ ֆինանսական ծառայությունների մատուցումը (ԱՀՀ 4.68 [2.20])
Ոչ շուկայական արտադրող	Ոչ շուկայական արտադրողը ոչ կորպորատիվ տնային տնտեսության ոչ շուկայական ձեռնարկություն է, որը չունի շուկայական արտադրություն կամ նայնքան քիչ շուկայական արտադրանք, որի համար ընկերությունը պարտավոր է գրանցվել: (Համապարփակությունը ապահովելու համար աղյուսակային մոտեցում).
Չդիտարկվող գործունեություն	1993 ԱՀՀ (կամ 1995 ԵՀՀ) շրջանակում գործունեություն , որը դիտարկված չէ, օրինակ՝ ուղղակիորեն չափված չէ հիմնական տվյալներում , որոնցից կազմվում են ազգային հաշիվները: (NOE Ձեռնարկ)
Չդիտարկվող տնտեսություն	Գործունեությունների խումբ, որը հավանաբար դիտարկված չէ: Դրանք են կամ ստվերային, անօրինական, չգրանցված կամ տնային տնտեսության վերջնական սպառման համար նախատեսված: Գործունեությունները կարող են նաև բաց թողնվել հիմնական վիճակագրական տվյալների հավաքագրման ծրագրի պակասի պատճառով:
Չչափվող գործունեություն	Չչափվող գործունեությունը ԱՀՀ 1993 շրջանակում գործունեություն է (կամ ԵՀՀ 1995) արտադրություն է, որը ներառված չէ ՀՆԱ գնահատումների մեջ (NOE Ձեռնարկ)

Չչափվող տնտեսություն	Չչափվող տնտեսությունը ԱՀՀ1993 (կամ ԵՀՀ 1995) գործունեությունների խումբ է, որը չափված չէ: (NOE Ձեռնարկ)
Ոչ առևտրային կազմակերպություններ	Ոչ առևտրային կազմակերպությունները (NPIs) իրավական կամ սոցիալական միավորներ են , որոնք ստեղծվել են ապրանք արտադրելու և ծառայություններ մատուցելու համար և որոնց կարգավիճակը թույլ չի տալիս լինելու եկամուտի, շահույթի, ֆինանսական աղբյուր այն միավորների համար, որոնց կողից դրանք հիմնվում վերահսկում և ֆինասավորում են: (ԱՀՀ 4.54 [4.18, 4.161])(ESA 2.87)
Տնային տնտեսություններին ծառայող ոչ առևտրային կազմակերպություններ	Տնային տնտեսություններին ծառայող ոչ առևտրային կազմակերպությունները (NPISHs) (S.15) բաղկացած են ոչ առևտրային կազմակերպություններից, որոնք առանձին իրավական անձիք են , և որոնք ծառայում են տնային տնտեսություններին և որոնք սեփական ոչ շուկայական արտադրողներ են (տես կետ 3.32.)։ Իրենց հիմնական ռեսուրսները, բացի հազվադեպ իրականացվող վաճառքից ստացվում է կամավոր նվիրատվություններից կանխիկ, կամ բնեղեն տնային տնտեսությունների կողմից ` որպես հաճախորդներ պետական կառավարման մարմինների կողմից իրականացվող վճարումներով, կամ գույքի եկամուտից (ԵՀՀ 2.87-2.88) <i>Տնային տնտեսություններին ծառայող ոչ առևտրային կազմակերպությունները (NPISHs)</i> կազմված են ոչ առևտրային կազմակերպություններից, որոնք մեծամասամբ ֆինանսավորվում և վերահսկվում են կառավարության կողմից և որոնք տրամադրում են ապրանքներ և ծառայություններ տնային տնտեսություններին անվճար կամ տնտեսապես ոչ կարևոր արժեքով: (ԱՀՀ 4.64 և 4.65 [2.20])
Թողարկում	Թողարկումը կազմված է այն ապրանքներից և ծառայություններից , որոնք արտադրվում են հաստատության շրջանակում և դառնում հասանելի հաստատությունից դուրս գումարած ցանկացած ապրանքներ և ծառայություններ, որոնք արտադրվել են սեփական վերջնական սպառման համար: (ԱՀՀ 6.38) (ԵՀՀ 3.14-3.16)
Սեփական վերջնական սպառման համար արտադրվող արտադրանք	Սեփական վերջնական սպառման համար արտադրվող արտադրանքը կազմված է այն ապրանքներից և ծառայություններից, որոնք սպառվում են այն ձեռնարկության սեփականատերերի կողմից , որտեղ դրանք արտադրվում են վերջնական սպառման համար (ԱՀՀ 6.46) (ԵՀՀ 3.21 և 3.25)
Սեփական հաշվի արտադրողներ	Սեփական հաշվի արտադրողները կազմված են ձեռնարկության համախառն կապիտալի կուտակման մեջ ներգրավված հաստատություններից , և համարվում են դրա մեկ մասը, կամ տնային տնտեսություններին պատկանող ոչ կորպորատիվ ձեռնարկությունները, որի թողարկման մեծ մասը նախատեսված է վերջնական սպառման համար կամ, կապիտալի համախառն կուտակման համար այդ տնային տնտեսությունների կողմից (ԱՀՀ 6.52)

Սեփական հաշվի աշխատողներ	Սեփական հաշվի աշխատողները ինքնազբաղված անձիք են առանց վարձու աշխատողների (ԱՀՀ 7.25) Սեփական հաշվի աշխատողները նրանք են, ովքեր աշխատում են իրենց հաշվին, կամ ունեն մեկ կամ մի քանի գործընկեր , սահմանված աշխատանքի տեսակն է ինքնազբաղված աշխատանք և շարունակական հիմքերով ներգրավված չեն աշխատանքի մեջ հաշվետու ժամանակաշրջանում: Անհրաժեշտ է նշել, որ հաշվետու ժամանակաշրջանում այս խմբի անդամները կարող են ներգրավվել աշխատակիցների և ապահովել այն, որ լինելու է ոչ շարունակական հիմքերի վրա: Գործընկերները կարող են լինել կամ չլինել միևնույն ընտանիքի , տնային տնտեսության անդամներ: (Զբաղվածության կարգավիճակին առնչվող միջազգային դասակարգման աշխատանքի միջազգային կազմակերպության որոշում՝ ընդունված միջազգային աշխատանքի վիճակագիրների 15-րդ կոնֆերանսի ընթացքում 1993 թ. Հունվար ամիս, para. 10)
Գործընկերություն	Գործընկերությունները առանձին իրավաբանական անձիք են, որոնք ներկայանում են որպես ընկերություններ, սակայն ում անդամները ունեն սահմանափակ պատասխանատվություն՝ գործնականում գործընկերները միևնույն ժամանակ հանդիսանում են թե քաժնետերեր և թե կառավարիչներ (ԱՀՀ 4.46)
Կես դրույքով աշխատող	<i>Կես դրույքով աշխատող աշխատողները անձիք են , ում սովորական աշխատանքային ժամերը ավելի քիչ են, քան սովորական լրիվ դրույքով աշխատող աշխատակիցների համար աշխատանքային ժամերը :</i> Սույն սահմանումը ներառում է բոլոր տեսակի կես դրույքով աշխատանքները . (կեսօրվա աշխատանք, շաբաթական մեկ, երկու, երեք օր աշխատանք և այլն) : Այս ցուցանիշը կարող է սահմանվել ազգային, տարածքային, արդյունաբերական, կամ միավորի մակարդակում: Կես դրույքով աշխատող աշխատակիցների քանակը հաշվարկվում է համաձայն շաբաթական աշխատած և վճարված ժամերի: Աշխատանքային ժամերի թիվը համարվում է Անդամ պետություններում ընդունված նորմալ աշխատանքային շաբաթվա տևողության թվով, կամ ինքնին միավորով: (Կառուցվածքային բիզնես վիճակագրության սահմանում, հանձնաժողովի կանոնակարգ (EC) No. 2700/98 1998 թ դեկտեմբերի 17)
Համակցություն	Համակցությունը ընդհանուր ամդամագրություն է կամ սահմանված մարդկանց, առարկաների, իրադարձությունների դասի “տիեզերք”: Համակցությունը լինում է երկու տեսակի՝ թիրախային համակցություն և հետազոտության համակցություն: Թիրախային համակցությունը հետազոտության առարկաներում նշված համակցություն է, որի մասին տեղեկատվությունը կվերլուծվի, այն ժամանակ երբ հետազոտության համակցությունը այն համակցությունն է, որի մասին տեղեկատվությունը կարող է ստացվել հետազոտության շրջանակում: Թիրախային համակցությունը նաև հայտնի է որպես հետազոտության շրջանակ և հետազոտության համակցությունը հայտնի է ոպես հետազոտության ընդգրկում: Վարչական գրանցումների համար համապատասխան համակցություններն են՝ “թիրախային” և իրական “հաճախորդի համակցություն”. (ՄԱԿ-ի տերմինների դասակարգման տերմինաբանական բառարան նախապատրաստված միջազգային տնտեսական և սոցիալական դասակարգման փորձագետների խմբի կողմից, որը հասանելի է www.un.org/Depts/unsd/class/glossary_short.htm)

Պոտենցիալ ոչ համապարփակություն	Պոտենցիալ ոչ համապարփակությունը ոչ համապարփակության ցանկացած տարր է, որը կարող է հայտնվել և դրա արդյունքում տեղի կունենա ՀՆԱ-ի թերգնահատում, քանի դեռ ճշգրտումները դեռ կատարված չեն: (Համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում)
Սկզբնական գործունեություն	Տեղական գործունեության տեսակի միավորի (կամ արտադրանք միավորի) սկզբնական գործունեությունը այն գործունեությունն է, որի ավելացված արժեքը գերազանցում է միննույն միավորի շրջանակում այլ իրականացվող գործունեությանը: Սկզբնական գործունեության դասակարգումը որոշվում է NACE rev. 1 դասակարգմամբ: Սկզբնապես դասակարգման ամենաբարձր մակարդակում, այնուհետև ավելի մանրամասն մակարդակի վրա: (ԵՀՀ3.10) (ԱՀՀ 15.16)
Արտադրող	Արտադրողը ցանկացած կառուցվածքային միավոր է կամ միավորի մաս, որը ներգրավված է արտադրության մեջ: Համափարպակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցման մեջ այն օգտագործվում է որպես ձեռնարկության հոմանիշ այն ժամանակ, երբ վերջինս կարող է սխալ ընկալվել ոչ շուկայական տնային տնտեսության արտադրողներին բացառելու համար:
Արտադրողի գներ	Արտադրողի գինը այն գումարն է, որը արտադրողը ստանում է գնորդից ապրանքի կամ ծառայության դիմաց որպես արտադրանք առանց ԱԱՀ, կամ նմանատիպ հարկեր, որոնք նշվում են գնորդին տրամադրվող հաշվի մեջ: Այն բացառում է նաև տրանսպորտային ծախսերը, որոնք ներկայացվում են հաշվի մեջ առանձին արտադրողի կողմից: (ԱՀՀ 6.205, 15.28 [3.82])
Արտադրություն	Արտադրությունը դա գործունեության տեսակ է, որն իրականացվում է կառուցվածքային միավորի վերահսկողության և պատասխանատվության ներքո, որն օգտագործում է աշխատուժ, կապիտալ, ապրանքներ և ծառայություններ՝ ապրանքներ և ծառայություններ արտադրելու համար: (ԵՀՀ 3.07-3.09)
Արտադրության սահմաններ	Արտադրության սահմանները ներառում են՝ (ա) բոլոր անհատական և հավաքական ապրանքները և ծառայությունները, որոնք տրամադրվում են իրենց արտադրողներից բացի այլ միավորներին, կամ նախատեսված են մատակարարման համար՝ ներառյալ ապրանքների և ծառայությունների արտադրանքը, որոնք օգտագործվում են ապրանքների և ծառայությունների արտադրանքի ժամանակ; (բ) բոլոր այն ապրանքների սեփական հաշվի արտադրանքը, որոնք պահպանվում են իրենց արտադրողների կողմից սեփական վերջնական սպառման համար, կամ հիմնական կապիտալի համախառն կուտակման համար; (գ) սեփական հաշվի բնակարանային ծառայությունների արտադրանքի սեփականատերերի ներքին և անհատական ծառայություն, որը արտադրվում է աշխատանքի դիմաց վճարում ստացող աշխատակիցների կողմից: (ԱՀՀ 6.18 [1.20 and 1.22]) (ESA 1.13, 3.07-3.09)

Արտադրանք	Արտադրանքը, որը նաև անվանվում է “ապրանքներ և ծառայություններ” արտադրանքի արդյունքն են, որոնք փոխանակվում և օգտագործվում են տարբեր նպատակների համար որպես այլ ապրանքների և ծառայությունների արտադրանքի միջոցներ, որպես վերջնական սպառում կամ ներդրումների համար ” (ԱՀՀ 2.49): Արտադրանքը բաղկացած է ապրանքներից և ծառայություններից, որոնք ստեղծվում են արտադրության սահմաններում (ԵՀՀ 3.01)
Բաց բաժնետիրական ընկերություն	Բաց բաժնետիրական ընկերությունները ռեզիդենտ ընկերություններ են և կվազի կորպորացիաները որոնք կարող են վերահսկվել կառավարման միավորների կողմից : Կորպորացիայի իրավասության տակ է սահմանելու հիմնական կորպորատիվ քաղաքականությունը, անհրաժեշտության դեպքում ընտրելով համապատասխան տնօրենների : (ԱՀՀ 4.72 և 4.84) (ԵՀՀ 2.28)
Գնորդի գին	Գնորդի գինը այն գումարն է, որը վճարվում է գնորդի կողմից, առանց ԱԱՀ, կամ նմանատիպ հարկերի գնորդի կողմից պահանջվող վայրում և ժամանակահատվածում մատակարարումը կազմակերպելու համար: Գնորդի գինը ներառում է ցանկացած տրանսպորտային ծախսերը, որոնք վճարվում են գնորդի կողմից առանձին մատակարարումը ցանկալի ժամկետում (ԱՀՀ 6.215, 15.28 [2.73, 3.83]) (ESA 1.54, 3.06)
Կվազի կորպորացիա	<i>Կվազի կորպորացիաները ոչ կորպորատիվ ձեռնարկություններ են , որոնք գործում են որպես կորպորացիաներ և ունեն հաշիվների շարք ներառյալ հաշվեկշիռ:</i> (ԱՀՀ 4.49)(ԵՀՀ 2.13f)
Հարցաշար	Հարցաշարը գործիք է, որը պարունակում է հարցեր հարցվողներից տեղեկատվություն հավաքագրելու համար: (Վիճակագրական մեթատվյալների տերմինաբանություն, եվրոպական վիճակագիրների ստանդարտների և ուսումնասիրություններին նվիրված սեմինար, No. 53, UNECE, Ժնև 2000)
Գրանցված ձեռնարկություն	Գրանցված ձեռնարկությունը իրավաբանական անձ ձեռնարկություն է , կամ գրանցված ձեռնարկատիրական գործունեություն. (Համապարփակությունը ապահովելու համար աղյուսակային մոտեցում)
Գրանցված ձեռնարկատիրական գործունեություն	Գրանցված ձեռնարկատիրական գործունեությունը այն ձեռնարկատիրությունն է, որի համար ձեռներեցը գրանցում է բիզնես գործունեություն `հիմնականում հարկային մարմիններում և/կամ տարածքային կամ տեղական վարչական մարմնում(Համապարփակությունը ապահովելու համար աղյուսակային մոտեցում)
Հաշվետու միավոր	Հաշվետու միավորը այն մարմինն է, որը տրամադրում է տեղեկատվություն հետազոտության համար: (Վիճակագրական մեթատվյալների տերմինաբանություն, եվրոպական վիճակագիրների ստանդարտներին և ուսումնասիրություններին նվիրված սեմինար No. 53, UNECE, Ժնև 2000)
Հարցվող	<i>Հարցվողները բիզնեսներն են, պաշտոնյաները և անհատները , որոնցից հավաքագրվում են տվյալները վիճակագրություն կազմելու համար : NOE ձեռնարկ)</i>

Ընտրանք	Ընտրանքը ենթաբազմազանություն է , որը կատարելու համար ընտրվում են հատուկ բաղադրիչներ. (Վիճակագրական մեթատվյալների տերմինաբանություն, եվրոպական վիճակագիրների ստանդարտների և ուսումնասիրություններին նվիրված սեմինար No. 53, UNECE, Ժնև 2000)
Ընտրանքային հետազոտություն	Ընտրանքային հետազոտությունը այն հետազոտությունն է , որը իրականացվում է օգտագործելով ընտրանքի մեթոդը, օրինակ՝ որտեղ ուսումնասիրվում է մասնաբաժին և ոչ ողջ համակցությունը միայն (Վիճակագրական տերմինների բառարան , 5 թղ հրատարակչություն F.H.C. Marriott, նախապատրաստված միջազգային վիճակագրական ինստիտուտի կողմից, Longman Scientific and Technical, 1990)
Հատված	Կառուցվածքային միավորները համախմբված են միասին ձևավորելու կառուցվածքային հատվածներ՝ հիմնվելով իրենց սկզբնական գործառույթների, վարքագծի և նպատակների վրա: (ԱՀՀ 2.20) (ESA 2.17)
Ինքնագրադված աշխատակից	Ինքնագրադված աշխատակիցները այն անձիք են, որոնք միայնակ, կամ համատեղ սեփականատերերն են այն ոչ կորպորատիվ ձեռնարկությունում, որում իրենք աշխատում են, բացառելով այն ոչ կորպորատիվ ձեռնարկությունները որոնք դասակարգված են որպես կվադի կորպորացիա: Ընտանիքին նպաստող աշխատակիցները նույնպես համարվում են ինքնագրադված աշխատակիցներ : (ԱՀՀ 7.24) (ԵՀՀ 11.15-11.16)
Իքնագրադված աշխատանք	<i>Ինքնագրադված աշխատանքը այն աշխատանքն է, որտեղ վարձատրությունը անմիջականորեն կախված է շահույթից</i> (կամ շահույթի պոտենցիալից), որը ստացվում է արտադրված ապրանքներից կամ ծառայություններից (որտեղ սեփական սպառումը համարվում է շահույթի մի մաս: Գործող անձինք ընդունում են գործառնական որոշումներ կամ ուղղորդում են այդ որոշումները՝ պահպանելով իրենց պատասխանատվությունը ձեռնարկության բարեկեցության համար: Այս կոնտեքստում “ձեռնարկությունը” ներառում է մեկ անհատի գործառնությունը: (Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության որոշում զբաղվածության կարգավիճակի դասակարգման վերաբերյալ, ընդունված աշխատանքի վիճակագիրների 15-րդ միջազգային կոնֆերանսին 1993 թ. հունվարին , para. 7)
Ծառայություններ	Ծառայությունները այն արտադրված արդյունքն է, որը հնարավոր չէ հաշվառել իրենց առանց դրա արտադրության : Սեփականության իրավունքները չեն կարող հիմնվել առանց ծառայությունների, և դրա արտադրության ավարտին այն պետք է տրամադրվի սպառողներին: Այնուամենայնիվ, որպես բացառություն կան մի շարք ոլորտներ , որոնք հիմնականում դասակարգված են որպես ծառայության ոլորտներ ; դրանց արդյունքներից որոշը ունեն ապրանքների բնութագրեր, օր՝ որոնք զբաղված են տեղեկատվության տրամադրմամբ, պահուստավորմամբ, հաղորդակցմամբ և տարածմամբ, խորհրդատվությամբ և զվարճանքներով՝ ավելի լայն տերմիններով: Այդ ոլորտների արտադրանքը, որոնց սեփականության իրավունքները կարող են դասակարգվել, կամ որպես ապրանքներ կամ ծառայություններ կապված այդ արտադրանքի մատակարարման միջինից: Այս ծառայության հատվածը ընդգրկում է շուկայական և ոչ շուկայական ծառայությունները: (ԱՀՀ 6.8 [6.13])

Վիճակագրական միավոր	Կան մի շարք ստանդարտ վիճակագրական միավորներ, որոնք սահմանված են ISIC Rev. 3, ինչպես նաև NACE Rev. 1.1. Այս ուղեցույցի նպատակներին ծառայելու համար սույն տերմինաբանական բառարանում սահմանված են միայն հետևյալ տարբեր վիճակագրական միավորները՝ ձեռնարկություն, կառուցվածքային միավոր, գործունեության տեսակի միավոր, տեղական միավոր, տեղական գործունեության տեսակի միավոր և հաստատություն: Այս տարբեր վիճակագրական միավորների կապը ներկայացված է ներքոբերյալ աղյուսակում՝		
		Մեկ կամ ավելի վայրեր	Մեկ վայր
	Մեկ , կամ ավելի գործունեություն	<i>Ձեռնարկություն, կառուցվածքային միավոր</i>	<i>Տեղական միավոր</i>
	Մեկ առանձին գործունեություն	<i>Գործունեության տեսակի միավոր (KAU)</i>	<i>Տեղական KAU = հաստատություն</i>
Կառավարություն	Կառավարության ենթակառուցվածքը բաղկացած է պետական հաստատություններից, որոնք առանձին ինստիտուցիոնալ միավորներ են և ունեն կառավարության որոշ գործառույթներ, որոնք կենտրոնական կառավարությունից ցածր են և տեղական մակարդակում առկա կառավարության ինստիտուցիոնալ միավորներից բարձր , բացի սոցիալական ապահովության հիմնադրամի կառավարման մարմնից: (ԵՀՀ 2.72) (ԱՀՀ 4.124)		
Վիճակագրական տվյալներ	Վիճակագրական տվյալները այն տվյալներն են, որոնք ստացվել են հետազոտությունից, կամ վարչական աղբյուրից, որոնք օգտագործվում են վիճակագրություն արտադրելու նկատմամբ վիճակագրություն կազմելու նպատակով (NOE Ձեռնարկ)		
Վիճակագրական տվյալների հավաքագրում	Վիճակագրական տվյալների հավաքագրումը՝ վիճակագրական տվյալների մշակման գործընթաց է, որի նպատակն է վիճակագրական տվյալների հավաքագրումը և վիճակագրության հետազոտության ստացված արդյունքը: (Վիճակագրական մեթատվյալների տերմինաբանություն, Եվրոպական վիճակագիրների վիճակագրական ստանդարտների և ուսումնասիրությունների կոնֆերանս ,No. 53, UNECE, Ժնև)		
Վիճակագրական մեթատվյալներ	Վիճակագրական մեթատվյալները մեթատվյալներ են, որոնք բնութագրում են վիճակագրական տվյալները: (Վիճակագրական մեթատվյալների տերմինաբանություն, Եվրոպական վիճակագիրների վիճակագրական ստանդարտների և ուսումնասիրությունների կոնֆերանս ,No. 53, UNECE, Ժնև 2000)		
Հետազոտություն	Հետազոտությունը՝ ընտրված համակցության ուսումնասիրություն է, որը իրականացվում է այն համակցության ըտրանքից տվյալներ հավաքագրելու և վիճակագրական մեթոդաբանության օգտագործմամբ դրանց առանձնահատկությունների գնահատման միջոցով: (Վիճակագրական մեթատվյալների տերմինաբանություն, Եվրոպական վիճակագիրների վիճակագրական ստանդարտների և ուսումնասիրությունների կոնֆերանս ,No. 53, UNECE, Ժնև 2000) Եթե ընտրանքի մեջ ընդգրկված է ողջ համակցությունը, հետազոտությունը կարող է համարվել ամբողջական ծածկույթով հետազոտություն կամ համատարած հաշվառում: Այնուամենայնիվ “հետազոտություն” տերմինը ներառում է համատարած հաշվառումը հատուկ դեպքերում: (NOE Ձեռնարկ)		

Ազգային հաշիվների համակարգ (ԱՀՀՏ) (Տես ԵՀՀ)	Ազգային հաշիվների համակարգը բաղկացած է հաջորդական հետևողական և ինտեգրացված մակրոտնտեսական հաշիվներից, բալանսներից և աղյուսակներից, որոնք հիմնված են միջազգայնորեն ընդունված գաղափարների, սահմանումների, դասակարգիչների և հաշվապահական կանոնների վրա (ՀՀՏ1.1)
Ընդհանուր տնտեսություն	Ընդհանուր տնտեսությունը բաղկացած է բոլոր այն կառուցվածքային միավորներից, որոնք տվյալ երկրի տնտեսական տարածքի ռեզիդենտ են: (ԱՀՀ 2.22) (ESA 1.30)
Ստվերային տնտեսություն	Ստվերային արտադրության մեջ ներգրավված արտադրողները պատկանում են ստվերային տնտեսությանը: (ԱՀՀ 6.34)
Ստվերային արտադրություն	<i>Ստվերային արտադրությունը բաղկացած է այն գործունեություններից, որոնք արտադրողական են տնտեսապես և բավականաչափ իրավական են (համապատասխանում են որոշակի կանոնակարգերի և ստանդարտներին): Սակայն, դրանք միտումնավոր գաղտնի են պահվում հանրությունից հետևյալ պատճառներով՝</i> (a) Հարկերից խուսափելու համար՝ ավելացված արժեքի հարկ , եկամտահարկ, կամ այլ հարկեր, (b) սոցիալական ապահովության վճարներից խուսափելու համար, (c) Որոշակի ստանդարտներին համաձայն աշխատելուց խուսափելու համար, օրինակ՝ նվազագույն աշխատավարձ, մինիմալ աշխատաժամեր, անվտանգության և առողջապահության ստանդարտներ և այլն: (d) վարչական ընթացակարգերին հետևելուց խուսափելու համար, ինչպիսիք են վիճակագրական հարցաշարի լրացումը , կամ այլ վարչական ձևերի լրացումը (ԱՀՀ 6.34)

Գործազուրկ	Գործազուրկների խմբի մեջ մտնում են բոլոր այն անձինք, ովքեր գերազանցում են որոշակի տարիքի սահմանաչափը և հաշվետու ժամանակահատվածի ընթացքում՝ - չեն աշխատել, ինչը նշանակում է հաշվետու ժամանակահատվածի ընթացքում ներգրավված չեն եղել վճարովի աշխատանքի մեջ, կամ չեն եղել ինքնազբաղված - ներկայումս պատրաստ են աշխատանքի անցնելու, ինչը նշանակում է, որ հաշվետու ժամանակահատվածի ժամանակ պատրաստ են եղել վճարովի աշխատանք կատարարելու կամ ինքնազբաղված լինելու - փնտրում են աշխատանք, ինչը նշանակում է ձեռնարկել են համապատասխան միջոցներ որոշակի սահմանված ժամանակահատվածում վճարովի աշխատանք փնտրելու , կամ ինքնազբաղված լինելու համար: Որաշակի քայլեր կարելի է համարել զբաղվածության գործակալություններում գրանցվելը, գործատուներին դիմումների ներկայացումը, այցելումը գործարաններ, աշխատավայրեր, թերթում հայտարարություններ տեղադրումը կամ դրանց արձագանքումը ընկերների կամ բարեկամների աջակցության պահանջը, սեփական ձեռնարկության հիմնադրման համար հողատարածքի, մեքենաշինության սարքավորման որոնում, ֆինանսական ռեսուրսների հասանելիության պլանավորում, թույլտվությունների և լիցենզիաների համար դիմումի ներկայացում և այլն : (Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության որոշում տնտեսապես ակտիվ բնակչության, զբաղվածության, գործազրկության և թեր զբաղվածության վերաբերյալ և հաստատվել է Աշխատանքի վիճակագիրների 13 կոնֆերանսի ժամանակ 1982 թ. Հոկտեմբերին, para. 10)
Ոչ կորպորատիվ ձեռնարկություն	Ոչ կորպորատիվ ձեռնարկությունը արտադրող միավոր է , որը հիմնադրված չէ որպես իրավաբանական անձ սեփականատիրոջից առանձին (տնային տնտեսություն, կառավարություն, կամ օտարերկրյա ռեզիդենտ): Ոչ կորպորատիվ ձեռնարկություններում օգտագործվող հիմնական և այլ միջոցները չեն պատկանում ձեռնարկությանը, այլ դրանց սեփականատերերին: Ձեռնարկությունը որպես այդպիսին չի կարող ներգրավված լինել այլ միավորների հետ գործարքների մեջ, ոչ էլ պայմանագրային հարաբերությունների մեջ լինել այլ միավորների հետ կամ պարտավորություններ կրեն իրենց անունից, ի լրումն իրենց սեփականատերերը անձնապես , առանց սահմանափակման, պատասխանատու են ցանկացած պարտքի, կամ պարտավորության համար, որոնք ի հայտ են եկել արտադրության ընթացքում (ԱՀՀ 4.140 և 4.141)
Զգրանցված ձեռնարկություն	Զգրանցված ձեռնարկությունը այն ձեռնարկություն է, որը չի հանդիսանում իրավաբանական անձ ոչ էլ գրանցված ձեռնարկատիրական գործունեություն: (Համափարպակություն ապահովող աղյուսակային մոտեցում)

Եվրոստատի համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում

Ուղեցույց, հավելված Գ՝ Ոչ համապարփակության տեսակներ¹

1. Ներածություն

Բոլոր արտադրական գործունեությունների տարանջատումը ըստ պոտենցիալ ոչ համապարփակության՝ համապարփակության սպառիչ և սիստեմատիկ գնահատման հիմնաքարն է: Վերլուծությունը և մենկնաբանումը ավելի մատչելի դարձնելու համար տարանջատումը հիմնված է ստանդարտ ոչ համապարփակ տեսակների վրա: Այդ տեսակները անվանակոչված են N1-N7:

Որպես սկզբնական անհրաժեշտ է դիտարկել ոչ համապարփակությունը արտադրանքի մոտեցման տեսանկյունից, որտեղ տվյալների մեծ մասը ստացվում է հետազոտություններից, կամ ձեռնարկությունների վարչական գրանցումներից: Այս ենթատեքստում ձեռնարկությունները դիտվում են որպես **արտադրողներ**, որպեսզի հասկացվի, որ ձեռնարկության բոլոր հնարավոր տեսակները ներառված են, ներառյալ ոչ շուկայական տնային տնտեսության ձեռնարկությունները:

Տեսակների առաջնահերթությունը ապահովելու համար դրա ձևակերպման տրամաբանությունն է տարանջատել արտադրողական գործունեությունները համաձայն իրենց պոտենցիալի ոչ դիտարկվողի՝ օգտագործելով արտադրողների դիտարկվող բնութագրերը, որտեղ յուրաքանչյուր բնութագրող կետը տարանջատված է հավասարապես առաջնահերթ, համապարփակ կատեգորիաների: Օգտագործվող բնութագրերը հետևյալն են՝

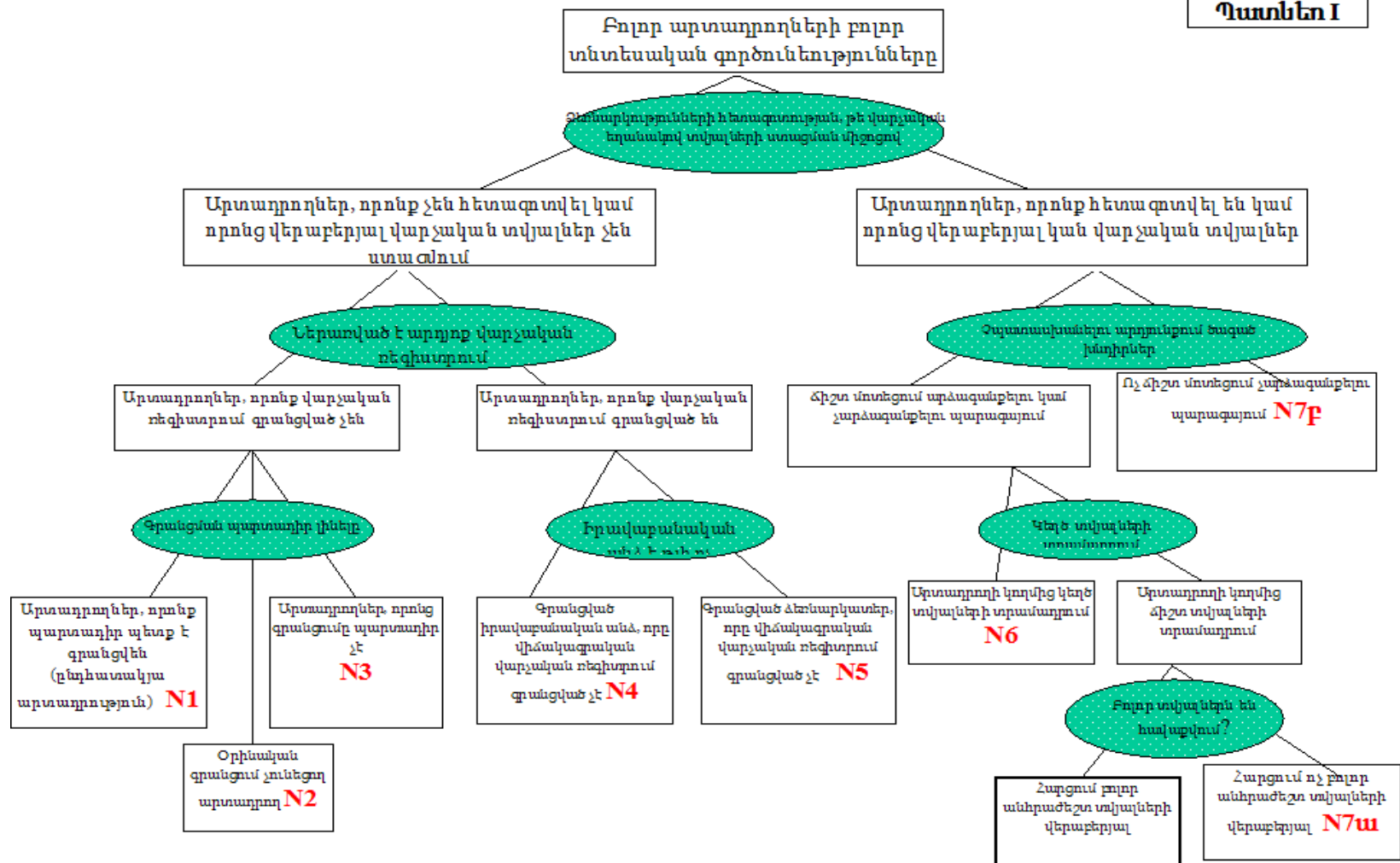
- Արդյոք արտադրողը գրանցված է վարչական մարմիններում
- Արդյոք արտադրողը ներառված է վիճակագրական բիզնես ռեգիստրի մեջ
- Որն է հիմնական տվյալների աղբյուրը՝ արտադրողի հետազոտությունը/տվյալների վարչական հավաքագրումը/այլ աղբյուր
- Արդյոք արտադրողը իրավաբանական անձ/ձեռներեցություն է /ոչ շուկայական տնային տնտեսություն:
- Արդյոք արտադրողը մասնակցում է հետազոտություններին

¹

- Արդյոք արտադրողը տալիս է ճշգրիտ հաշվետվություն կամ սխալ տվյալներ է տրամադրում
- Արդյոք ազգային հաշիվների համար անհրաժեշտ բոլոր տվյալները հավաքագրվում են

Միասին այս բնութագրերը աջակցում են N1-N7 տեսակների սահմանմանը և տրամադրում պոտենցիալ ոչ համապարփակության սպառիչ բաշխում: Ստորև ներկայացված պատկերում պատկերված են N1-N7 տեսակները և դրանց հարաբերակցությունը:

Պատկեր I

Պատկեր I առաջին հերթին հաշվի է առնվում արդյոք արտադրողը ենթակա է հետազոտության, կամ դրա մասին հնարավոր է տեղեկություն ստանալ վարչական աղբյուրներից: Արտադրողը կարող է ենթակա չլինել հետազոտությունում ընգրկմանը, կամ վարչական աղբյուրներից տվյալների հավաքագրմանը հետևյալ պատճառներով՝

- Միտումնավոր գրանցված չէ, քանի որ ներառված է սովերային (N1), կամ անօրինական (N2) գործունեությունների մեջ, կամ
- Չկա գրանցման անհրաժեշտությունը (ոչ շուկայական տնային տնտեսության արտադրողներ) (N3); կամ
- Իրավաբանական անձ է, սակայն հետազոտություններին չի մասնակցել (N4); կամ
- Գրանցված ձեռնարկատիրություն է, սակայն հետազոտություններին չի մասնակցել (N5).

Եթե արտադրողը ենթակա է հետազոտությանը մասնակցելու, ապա ստացված տվյալները կարող են համապարփակ չլինել հետևյալ պատճառներից ելնելով՝

- Արտադրողը միտումնավոր տրամադրում է սխալ հաշվետվություն (N6);
- Կամ պահանջվող տեղեկատվությունը պատշաճ ձևով չի հավաքագրվում և մշակվում (վիճակագրական պակասություն) (N7).

N1 մինչև N7 համակցված են այն իրավիճակի, որտեղ տվյալները ստացվում են արտադրողների հետազոտություններից: Այնուամենայնիվ, իրենց հիմնական գարծառությամբ արտադրության եղանակով ՀՆԱ կազմման համապարփակության վերլուծությունն է: Դրանք կարող են նաև կիրառվել եկամուտի և ծախսերի մոտեցմամբ վերլուծության դեպքում, սակայն սա ավելի հեշտ է իրականացվում այն դեպքում, երբ այս տվյալները ստացվում են արտադրողների հետազոտությունից:

Ոչ համապարփակության շարքի տեսակների սահմանման հիմնական պատճառն է ախտորոշման գործիքը – հաշվի է առնվում այն հանգամանքը, որ ընդգրկվել են ոչ համապարփակության բոլոր տեսակները: Ի լրումն, դրանք հեշտացնում են ճշգրտումների ամբողջ երկրի համադրումները և ճշգրտման մեթոդները: Մինչդեռ, արդյունավետ է համարվում միավորել տեսակները և ճշգրտման մեթոդները այնպես, ինչպես արված է հետևյալ բաժիններում: Այնուամենայնիվ, որոշակի ճշգրտումներ մասնավորապես աշխատուժի ներդրման մեթոդի հետևանքով կիրառվող ճշգրտումները չեն կարող միշտ կապակցվել մեկ ոչ համապարփակության տեսակի հետ:

2. Ոչ համապարպականության տեսակներ՝ արտադրողական մոտեցում

N1. Արտադրողը միտումնավոր գրանցված չէ՝ ստվերային

- *Արտադրողը միտումնավոր գրանցված չէ որպես իրավաբանական միավոր, կամ ձեռներեցություն սոցիալական ապահովության վճարներից խուսափելու համար:*

Ոչ համապարպականության տեսակները հիմնված են արտադրողի բաշխումից հավասարապես իրարամերժ խմբերի: Այսպիսով, N1 տեսակը վերաբերվում է այն արտադրողների արտադրությանը, որոնք գրանցված չեն, քանի որ ներառված են ստվերային գործունեությունների մեջ: N1 տեսակը չի ներառում բոլոր ստվերային գործունեությունները, դրանցից որոշը կապակցված են N6 տեսակի հետ:

Հիմնականում N1 տեսակը ներառում է փոքր արտադրողներին, որոնց շրջանառությունը գերազանցում է այն սահմանաչափը, որից բարձր լինելու դեպքում իրենք պետք է գրանցեն իրենց բիզնես եկամուտը հարկային մարմիններում:

N1 տեսակը չի ներառում արտադրողներին, որոնք միտումնավոր չեն գրանցվել, քանի որ ներգրավված են անօրինական գործունեության մեջ (N2 տեսակ).

N1 տեսակի համար օգտագործվում են նույնականացման և ճշգրտման մեթոդները՝

Աշխատուժի ներդրման մեթոդ

Այլ մատակարարման վրա հիմնված մեթոդներ, օր՝ օգտագործելով տնային տնտեսության բյուջեի հետազոտությունը

Պահանջարկի վրա հիմնված մեթոդներ

Ապրանքաշրջանառության մեթոդներ .

N2. Արտադրողը միտումնավոր գրանցված չէ՝ անօրինական գործունեություն

- *Արտադրողը միտումնավոր չի գրանցվել որպես իրավաբանական անձ, կամ ձեռներեցություն, քանի որ այն ներառված է անօրինական գործունեությունների մեջ:*

Անօրինական գործունեությունների մեջ ներառված արտադրողները հնարավոր է ամբողջապես խուսափեն գրանցվելուց, կամ կարող է գրանցվեն որպես իրավաբանական անձ, կամ ձեռներեցություն և իրենց գործունեությունը ներկայացնեն տարբեր (անօրինական) գործունեության կոդերով: N2 առնչվում է այն արտադրողների գործունեությանը, որոնք անբովանդակելի խուսափել են գրանցվելուց: Այն ներառում է այն գործունեությունները (ներառյալ տվյալների թերի ներկայացումը) իրավական գործունեության կոդերի ներքո: Այդպիսով, N2 չի ներառում ողջ անօրինական արտադրությունը: Մասնավորապես, անօրինական գործունեություն կարող են իրականացնել՝

- a) Չգրանցված արտադրողները, քանի որ իրենք իրականացնում են անօրինական գործունեություն - N2;
- b) Այն արտադրողները, որոնց համար գրանցումը պարտադիր չէ, մասնավորապես դրանք արտադրում են ապրանք և մատուցում ծառայություններ իրենց կողմից սպառման համար – N3 տեսակ;
- c) Գրանցված արտադրողները, որոնք չեն տեղեկացնում իրենց գործունեության մասին – N6 տեսակ; և
- d) Գրանցված արտադրողները, որոնք ներկայացնում են իրենց գործունեությունը որպես օրինական – այդպիսի գործունեությունը չի վերագրվում ոչ համապարփակության ոչ մի տեսակի, քանի որ դրանց մասին տեղեկատվությունը տրվում է և այդպիսով դրանք ներառվում են ՀՆԱ-ի գնահատման մեջ, նույնիսկ այն դեպքում, երբ դրանք կարող են ըստ ոլորտի սխալ դասակարգվել:

Կարճ ասած, համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցումը հստակ չի դասակարգում բոլոր անօրինական գործունեությունները մեկ տեսակի շրջանակում: Այն դրանք բաժանում է խմբերի: Սա խնդիր է առաջացնում այն դեպքում, երբ անօրինական գործունեության գնահատականները ստացվում են ոչ հետազոտություններից, կամ վարչական աղբյուրներից, որոնք բնութագրում են ձեռնարկությունը, այլ ընդհանուր ապրանքների, թմրադեղերի, մարմնավաճառության արտադրության և/կամ այլ սպառման հիմքով: Այս դեպքում հիմնական մարտահրավերն է ապահովել, որ արդյունքում ստացվող գնահատականները ընդգրկված են ՀՆԱ-ի ընդհանուրի մեջ այնպիսով, որ չեն կրկնվում այն գործունեությունները, որոնք արդեն իսկ ներառված են հիմնական տվյալների մեջ, որից որ ստացվում են ՀՆԱ-ի գնահատականները (տես վերը նշված օրինակ դ), կամ այլ ոչ համապարփակության գնահատականների մեջ (օրինականներ՝ բ, գ): Յուրաքանչյուր տեսակի անօրինական գործունեության ընդհանուր մոտեցումը մշակվում է առանձին: Օրինակը հետևյալն է՝

- Կազմել այդ հատուկ տեսակի ողջ անօրինական գործունեությունների գնահատումը
- Կազմել այդ հատուկ տեսակի ողջ անօրինական գործունեությունների գնահատումը, որոնք հավանաբար զեկուցվել են օրինական գործունեությունների ներքո
- Երկրորդ գնահատումից հանել առաջինը և գրանցել արդյունքը N2 տեսակի ներքո:

Հնարավոր է, որ սա զուտ հայեցակարգային մոտեցում չէ, սակայն այն հնարավոր է հետևողականորեն կատարել բոլոր երկրներում և արդյունքում կլինեն ՀՆԱ-ի ամբողջական գնահատում առանց կրկնակի հաշվառման:

Այս մոտեցումը լավագույնս մեկնաբանված է ներքոբերյալ օրինակի մեջ:

Օրինակ՝ Մարմնավաճառություն

Ողջ արտադրողական գործունեության գնահատումը, ներառյալ մարմնավաճառությունը, ստացվում է հիմնվելով ոստիկանությունից, առողջապահական մարմիններից ստացված տվյալների վրա, որը վերաբերվում է մարմնավաճառների և հաճախորդների քանակին, ինչպես նաև ծառայության դիմաց միջին վճարումներին:

Մարմնավաճառության գործունեության մասին տեղեկատվությունը ստացվում է գրանցված օրինական ձեռնարկություններից, օրինակ՝ մերսման սրահներ, որն արդեն իսկ ներառված է ՀՆԱ-ի գնահատման մեջ:

Հանել երկրորդ գնահատումը առաջինից և գրանցել այն N2 տեսակի ներքո:

Նույնականացման և ճշգրտման մեթոդներ N2 տեսակի համար

Համաձայն վերը նշվածի այն հանգամանքը, որ N2 չի ներառում ողջ անօրինական արտադրությունը, սա պետք է հաշվի առնվի համապատասխան ճշգրտումներ իրականացնելիս: Մասնավորապես, անօրինական արտադրանքի գնահատումը ստացվում է ներդրումների դիտարկմամբ և/կամ միջին գնի օգտագտագործմամբ համաձայն քանակի մոտեցման, օրինակ՝ թմրամոլների քանակը բազմապատկած միջին սպառումով: Ճշգրտումը պահանջվում է անօրինական արտադրության համար, ինչը գնահատված է այնպես, որ այն պետք է նվազի օրինական տնտեսության մեջ արդեն ներառված արտադրությամբ, որը զեկուցվում է տարբեր գործունեության կողմերի ներքո:

N3. Արտադրող որի գրանցումը չի պահանջվում

- *Արտադրողի գրանցումը չի պահանջվում, քանի որ այն չի արտադրում շուկայական արտադրանք*
- *Արտադրողը ունի շուկայական արտադրանք, սակայն այն այնքան ցածր մակարդակի է որպես անհատ ձեռնարկատեր գրանցվելու համար*

Ոչ շուկայական տնային տնտեսության արտադրողները կարող են ներգրավված լինել՝

- ❖ Վերջնական սեփական սպառման համար ապրանքների արտադրանքի և հիմնական կապիտալի համախառն կուտակման համար
- ❖ Կացարանների շինարարություն, կացարանների ընդլայնում, ինչպես նաև կացարանների կապիտալ վերանորոգում

N3 նաև ներառում է ոչ կորպորատիվ տնային տնտեսությունների, ձեռնարկությունները որոնք ունեն աննշան շուկայական թողարկում:

Վճարովի ներքին ծառայությունների հետ առնչվող արտադրությունը պետք է ևս ներառված լինի N3-ում, երբ դրանց տվյալները ընդգրկված չեն հիմնական վիճակագրության մեջ, որը հասանելի է ազգային հաշիվներին:

Գյուղատնտեսական արտադրանքի դեպքում, որտեղ ողջ թողարկումը ստացվում է օգտագործելով ապրանքները գնի մեթոդով, չկա անհրաժեշտություն ներառել N3 ճշգրտումը գյուղատնտեսական թողարկման համար, այն դեպքում երբ այն արդեն իսկ ներառված է ընդհանուրի մեջ: Գյուղատնտեսությունում տնտեսական գործունեությունների տարանջատումը տնտեսության մնացած մասից բավականին ընդունված փորձառություն է: Մյուս կողմից պետք է ներառվեն ոչ գյուղատնտեսական արտադրողական գործունեությունները այլ տնային տնտեսությունների արտադրողական գործունեությունների հետ համատեղ, ներառյալ երկրորդական գործունեությունը N3 և N7 տեսակներում, ինչպես հարկն է՝

- ❖ Արտադրող տնային տնտեսությունները, որոնք գրանցված չեն

- ❖ N7 տեսակում տնային տնտեսության արտադրողների համար, որոնք գրանցված են և ներառված արտադրողի հետազոտության և վարչական տվյալների հավաքագրման շրջանակում, սակայն որոնց համար երկրորդական գործունեության տվյալները չեն ստացվում: Օրինակ կարող է լինել գրանցված ֆերմերը, որը ձմռան ընթացքում ներգրավված է ձյան մաքրման աշխատանքների մեջ, որոնք ենթակա չեն տվյալների հավաքագրման համար:

N3 տեսակի համար օգտագործվող նույնականացման և ճշգրտման մեթոդներ

Տնային տնտեսությունների եկամուտի և ծախսերի հետազոտություն
 Օգտագործվող ժամանակի հետազոտություն
 Շինարարության թույլտվություն
 Ապրանքաշրջանառության մեթոդ

N4. Իրավաբանական անձիք, որոնք ընգրկված չեն հետազոտության շրջանակում

- Իրավաբանական անձը պատկանում է այն տեսակին, որը պարբերաբար չի ներառվում բիզնես ռեգիստրի մեջ*
- Իրավաբանական անձը պետք է սկզբունքորեն ներառված լինի բիզնես ռեգիստրում, սակայն իրականում ներառված չէ*
- Իրավաբանական անձը գրանցված է բիզնես ռեգիստրում, սակայն ենթակա չէ հետազոտման, քանի որ դասակարգման տվյալները (գործունեության կոդ, չափսի կոդ, աշխարհագրական կոդ) սխալ են:*
- Իրավաբանական անձի մի մասը ենթակա չէ հետազոտման, քանի որ միավորների արտադրանքին առնչվող տվյալները, որոնցով տարանջատվում է իրավաբանական անձը (օրինակ՝ տեղական միավորներ) սխալ են*
- Իրավաբանական անձը գրանցված է բիզնես ռեգիստրում ճշգրիտ դասակարգմամբ և տվյալներով, սակայն ներառված չէ հետազոտության շրջանակի մեջ*

Մինչդեռ, արտադրողը կարող է լինել իրավաբանական անձ և այդպիսով գրանցված լինել վարչական աղբյուրում որը հասանելի է վիճակագրական գրասենյակում և, որոշ նկատառումներից ելնելով, ներառված չէ վիճակագրական գրասենյակի կողմից սպասարկվող բիզնես ռեգիստրի շրջանակում: Բոլոր նմանատիպ արտադրողները պետք է ընգրկվեն հետազոտության շրջանակում, կամ վարչական հավաքագրման մեջ, որը իրականացվում է առանց ռեգիստրի: Այլապես, պետք է իրականացվեն ճշգրտումներ:

Իրավաբանական անձ հանդիսացող արտադրողը որը գտնվում է վիճակագրական ռեգիստրի շրջանակում, կարող է շրջանցվել, քանի որ՝

- ❖ Այն գրանցվել է բոլորովին վերջերս և դեռ չի ներառվել
- ❖ Առկա էր ռեգիստրի արդիականացման ընթացակարգերի պակաս

Արտադրողի դասակարգման տվյալները կարող են լինել սխալ՝ քանի որ

- ❖ Դասակարգման տվյալները սխալ են գրանցված
- ❖ Դասակարգման տվյալների փոփոխությունները չեն գրանցվել կամ այլապես հայտնաբերվել
- ❖ Դասակարգման տվյալները վերջերս են փոփոխվել ներառվելու համար, կամ
- ❖ Առկա է այլ պակաս ռեգիստրում կամ արդիականացման ընթացակարգերում

Իրավաբանական անձը կարող է ներառված չլինել հետազոտության շրջանակում, քանի որ իր չափը ավելի փոքր է հետազոտության համար սահմանված սահմանաչափից, կամ հետազոտության շրջանակի կառուցման սխալի պատճառով: Երբ վիճակագրական գրասենյակը հավաքագրում է տվյալները մի շարք հետազոտություններից, որոնցից յուրաքանչյուրը ընդգրկում է գործունեությունների/կողերի հատուկ շարք և որտեղ ցանկացած արտադրողի համար տվյալները որոնք սխալ են դասակարգված մեկ հետազոտության մեջ, չեն փոխանցվում դրանց պատկանող հատուկ հետազոտությանը ինչի հետևանքով տեղի է ունենում պարբերական թերծածկույթ սխալ գործունեության կամ չափի կողերի պատճառով:

N4 տեսակի համար օգտագործվող նույնականացման և ճշգրտման մեթոդներ

Ռեգիստրի տվյալների որակի հետազոտություններ և հետաքննություններ

- Նոր արտադրողների ստեղծման չափում և մինչև դրանց ռեգիստրում ընդգրկման ժամանակահատվածի գնահատում
- Գործունեության և չափի կողերի ռեգիստրի սխալ չափման գործակցի չափում
- Ռեգիստրի համակցության համեմատում այլ վիճակագրական և վարչական աղբյուրների հետ

Այլ աղբյուրների կամ փորձագետի գնահատումների վրա հիմնված ճշգրտումները արտադրողների համար չեն ներառվում հետազոտության շրջանակի մեջ իրենց չափսի սահմանաչափի պատճառով:

N5. Չհետազոտվող գրանցված ձեռնարկատերեր

- a) Վիճակագրական գրասենյակը չի իրականացնում գրանցված անհատ ձեռնարկատերերի հետազոտություն*
- b) Գրանցված ձեռնարկատերերը ընդգրկված չէ վիճակագրական գրասենյակին հասանելի գրանցված ձեռնարկատերերի ցուցակում*
- c) Գրանցված ձեռնարկատերերը ընդգրկված է վիճակագրական գրասենյակին հասանելի գրանցված ձեռնարկատերերի ցուցակում, սակայն այն պարբերաբար չի ներառվում ձեռնարկատերերի հետազոտությունների շրջանակում*
- d) Ձեռնարկատերը սկզբունքորեն ներառված է ձեռնարկատերերի հետազոտության շրջանակում, սակայն գործնականում այն ներառված չէ հետազոտության մեջ դասակարգման տվյալների սխալ լինելու հետևանքով (գործունեության կոդ, չափսի կոդ, աշխարհագրական կոդ)*

Ձեռնարկատերը կարող է գրանցված լինել վարչական աղբյուրի կողմից, որը հասանելի չէ վիճակագրական գրասենյակին , կամ հասանելի է, սակայն որոշ նկատառումներից ելնելով ներառված չէ վիճակագրական բիզնես ռեգիստրում, կամ վիճակագրական գրասենյակի կողմից վարվող այլ արտադրողների ցուցակի մեջ:

Գրանցված ձեռնարկատերերի ցուցակը կարող է սպասարկվել վիճակագրական գրասենյակի կողմից, որպես բիզնես ռեգիստրի մի մաս, կամ որպես առանձին ցուցակ: ԵՄ կանոնակարգերին համաձայն բոլոր նմանատիպ արտադրողները պետք է գրանցված լինեն բիզնես ռեգիստրում: Այնուամենայնիվ, որոշ երկրներին հնարավոր է չհաջողվի ընդգրկել բոլոր նմանատիպ միավորներին բիզնես ռեգիստրում, քանի որ այդպիսի արտադրողները հայտնվում են և անհետանում բիզնեսից, փոխում են իրենց գործունեությունը շատ արագ և այդպիսով վարչական ցուցակները որտեղից դրանց մասին տվյալները կարող են ստացվել, կարող են հաճախ լինել ոչ արդիական:

Գրանցված ձեռնարկատերերը կարող են ընդգրկված լինել արտադրողի հետազոտության կամ ռեգիստրի օգնությամբ, կամ առանց դրա իրականացվող հետազոտության միջոցով: Քանի դեռ դրանք ընդգրկված չեն, պետք է իրականացնել ճշգրտումներ:

Գրանցված ձեռնարկատերը կարող է ընդգրկված չլինել բիզնես ռեգիստրի մեջ, քանի որ՝

- ❖ Այդ տեսակի ձեռնարկատերերը պարբերաբար չեն ներառվում
- ❖ Ձեռնարկատերը գրանցվել է բոլորովին վերջերս ներառված լինելու համար
- ❖ Առկա էր պակաս ռեգիստրի արդիականացման ընթացակարգերի մեջ

Ձեռնարկատիրոջ դասակարգման տվյալները կարող են սխալ լինել՝

- ❖ Դասակարգման տվյալները սխալ են գրանցվել

- ❖ Դասակարգման տվյալների փոփոխությունները չեն գրանցվել կամ սխալ ընկալվել
- ❖ Դասակարգման տվյալները փոփոխվել են բոլորովին վերջերս ներառված լինելու համար
- ❖ Այլ պակաս ռեգիստրի գրանցման կամ արդիականացման ընթացակարգերի մեջ

N5 տեսակի համար նույնականացման և ճշգրտման մեթոդները

Գրանցված ձեռնարկատերերի տվյալների որակի հետազոտություններ և հետաքննություններ`

- Նոր արտադրողների ստեղծման չափում և մինչև դրանց ռեգիստրում ընդգրկման ժամանակահատվածի գնահատում
- Գործունեության և չափսի կողերի ռեգիստրում սխալ դասակարգման չափում
- Ռեգիստրի համակցության համեմատում այլ վիճակագրական և վարչական աղբյուրների հետ

Այլ աղբյուրների, կամ փորձագետների գնահատումների վրա հիմնված ձեռնարկատերերի ճշգրտումները չեն ներառվում հետազոտության շրջանակում:

N6. Արտադրողները միտումնավոր թերի են տրամադրում տվյալները

- *Համախառն արտադրանքի տվյալները թերի են տրամադրված և/կամ միջանկյալ սպառումը գերազնահատված է եկամտահարկից, ավելացված արժեքի հարկից (ԱԱՀ), կամ այլ հարկերից, սոցիալական ապահովության վճարներից խուսափելու համար:*

Նախկինում Համապարփակությունը ապահովելու համար աղյուսակային մոտեցմանը մասնակից երկրների համար տվյալների թերի տրամադրման պարագայում ճշգրտումները գերիշխող էին: Օրինակ՝ 9 երկրների համար² որոնք նախաձեռնել էին 2000 թ հաշվարկների իրականացումը, 9-ից 8 երկրներում գերիշխող էին թերի տվյալների տրամադրման համար ճշգրտումները և միջինում դրանք կազմեցին ողջ համապարփակության ճշգրտումների 50%: Թերի տվյալների տրամադրման հետևանքով 9 երկրներում ճշգրտումների իրականացումը ավելացրեց ՀՆԱ 6%-ով:

Ինչու է այդքան կարևորվում տվյալների թերի տրամադրումը: Թերի գնահատման բնույթն է թերզնահատել համախառն թողարկումը, միաժամանակ գերազնահատելով միջանկյալ սպառումը: Մինչդեռ համախառն թողարկման համար համապարփակության ճշգրտումները դրական են, դրանք բացասական են միջանկյալ սպառման համար: Այդպիսով, Համախառն ավելացված արժեքի հարաբերական ազդեցությունը ավելի մեծ է, քան այլ N տեսակների համար³.

Տվյալների տրամադրման հետ առնչվող մեխանիզմները ընդգրկում են՝

- ❖ Երկու շաբաթների գրառումների վարում
- ❖ Ծրարային աշխատավարձերի վճարում, որոնք գրանցված են որպես միջանկյալ սպառում վճարում
- ❖ Խուսափում
- ❖ Հաշվի չներկայացում
- ❖ ԱԱՀ չվճարում

² Չեխիա, Էստոնիա, Հունգարիա, Լատվիա, Լիտվա, Մալտա, Լեհաստան, Սլովակիա, Սլովենիա

³ Այլ N տեսակների համար համախառն թողարկումը և միջանկյալ սպառումը սովորաբար երկկողմանի հասկանալի են, այդպիսով համապարփակության ճշգրտումները դրական են: . Այդպիսով միջանկյալ սպառման ճշգրտումները մասնակիորեն փոխհատուցում են համախառն թողարկումը:

N6 տեսակի համար նույնականացման և ճշգրտման մեթոդներ

Մեկ շնչի աշխատավարձերի և վճարումների համեմատումը տվյալ հատվածի նորմերի հետ, հանրային և մասնավոր հատվածի, ոլորտի և չափսի խմբերի հետ:

Միջանկյալ սպառման /համախառն թողարկման հարաբերակցության համեմատումը հատվածի հանրային և մասնավոր, ոլորտի և չափսի խմբի նորմերի հետ

Տեսական ԱԱՀ համեմատումը իրական ԱԱՀ արտադրողների համապատասխան խմբերի համար:

Տեսական եկամտահարկի համեմատումը իրական հարկերի հետ արտադրողների համապատասխան խմբերի համար:

Հարկային ստուգման տվյալների օգտագործում- ֆիսկալ մարմիններից

Հատուկ հետազոտությունների իրականացում և արդյունքների օգտագործում- նորմերի համար հիմքերի տրամադրում

Փորձագետի կարծիք-Դելֆի մեթոդ՝ հիմնված հաշվապահների, աուդիտորների և այլնի կարծիքների վրա:

N7. Այլ վիճակագրական թերություններ

Նվազագույնը տվյալների աղբյուրները և կազմման մեթոդները պետք է հետազոտվեն հնարավոր ոչ համապարփակության համար հետևյալ ոլորտներում՝

- *Ինչպես վարվել պատասխաններ չստանալու դեպքում;*
- *Սեփական վերջնական օգտագործման համար շուկայական արտադրանք արտադրողների կողմից*
- *Թեյավճար*
- *Բնեղեն աշխատավարձեր և վճարումներ*
- *Երկրորդական գործունեություն*

Հիմնական տվյալներում այս միավորների վերաբերմունքը պետք է նկարագրվի: Եթե դրանք համապատասխան արտացոլվել են հիմնական տվյալներում, ապա ճշգրտումներ իրականացնելու անհրաժեշտություն չկա, այլապես անհրաժեշտ է իրականացնել ճշգրտումներ:

Կան մի շարք տարատեսակ սխալների հնարավոր տեսակներ տվյալների հավաքագրման և կազմման ընթացքում (սկսած վատ հարցաշարի ձևաչափից մինչև մեթոդների կազմումը), որոնց արդյունքում հնարավոր է ոչ համապարփակություն, սակայն, որոնց ընթացքում կարող է հավասարաչափ ազդել ՀՆԱ-ի գերազնահատման վրա: Օրինակ՝

- *Համապարփակության ճշգրտումների գնահատում*
- *Արտադրանքի հարկերի և սուբսիդիաների գնահատումներ*
- *Քանակ/արժեք մեթոդների և արտադրանքի հաշվեկշռի հուսալիություն*

Այնուամենայնիվ, սխալները, որոնք չեն բերում համակարգված ոչ համապարփակությանը, պետք է ենթարկվեն հիմնական որակի ծրագրին, այստեղ ընդգրկվելու փոխարեն:

Տվյալների չտրամադրման դեպքում գործավարություն

Անդրադառնալով տվյալների չտրամադրմանը՝ ենթադրվում է, որ տվյալները ստացվել են արտադրողների մեկ կամ ավելի հետազոտություններից, կամ արտադրողների տվյալներ պարունակող վարչական աղբյուրներից: Ընդունելի է հետազոտություն անցկացնող վիճակագիրների համար տվյալների չտրամադրման դեպքում իրականացնել ճշգրտումներ իրենց կողմից հրատարակված տվյալներում, որը հանդիսանում է ներդրում ազգային հաշիվների համար: Այնուամենայնիվ, կարևոր է ստուգել, որ այս ճշգրտումները իրականացվում են, մինչդեռ դրանց համապատասխանող տնտեսական գործունեությունները մնում են “չդիտարկվող”: Դրանք նման են արտադրողների գործունեություններին, որոնք ընդգրկված են հետազոտության շրջանակում և ընդգրկվում են հետազոտության կշռումը ապահովող ընթացակարգերում, նույնիսկ որոնք ընդգրկված չեն ընտրանքային հետազոտության

մեջ: Այսպիսով, տվյալների չտրամադրման համար ճշգրտումները, որոնք իրականացվում են հետազոտությունը իրականացնող վիճակագիրների կողմից, չպետք է ընդգրկվեն:

Գործունեությունները, որոնք պետք է այստեղ ընդգրկվեն, դրանք են, որոնց համար հետազոտություն անցկացնող վիճակագիրները չեն իրականացրել ճշգրտումներ և այդպիսով պետք է իրականացվեն ազգային հաշիվների կողմից: Վերը նշվածի ամենատարածված օրինակն է, երբ բոլոր տվյալներ չտրամադրողներին շնորհվում է զրո տվյալների արժեքը: Սա նշանակում է, որ արտադրողը չունի թողարկում: Այլ դեպքում, երբ աբիւրաժեշտ է հաշիվների կազմման ընթացքում իրականացնել տվյալների չտրամադրման ճշգրտումներ, երբ կա պատճառ հավատալու, որ տվյալները չտրամադրողները էականորեն տարբերվում են հարցվողներից, և որ դա հաշվի չի առնվել հիմնական վիճակագրությունը թողարկելիս:

Ավելի ճիշտ մոտեցում է մուտքագրել տվյալներ բոլոր նմանատիպ արտադրողների համար ըստ հատուկ դեպքերի՝ հիմնվելով տվյալների չտրամադրման իրական և ամենա հավանական պատճառների վրա (օրինակ՝ մերժում, աշխատավայրում չգտնվելը, հնարավոր չէ բաշխել և այլն: Մուտքագրումը պետք է հիմնված լինի նախորդ տարվա տվյալների վրա, մինչև միավորներից ստացվող տվյալների վրա (ուլորտ, չափսի խմբեր), կամ ոլորտներ ըստ չափսի խմբի միջինի: Տվյալներ չտրամադրողները, որոնց մասին չկա տեղեկատվություն, կարող են հաշվառվել հետազոտության ընտրանքի վերակշռմամբ արտացոլելու, դրանց համապատասխան համամասնությունը ակտիվ լինելու հավանականությամբ:

Սեփական սպառման համար արտադրանք շուկայական արտադրողների կողմից

Հարկավոր է հատուկ ուշադրություն հրավիրել՝

- ❖ Գյուղատնտեսական և այլ արտադրանքի արտադրություն տնային տնտեսության հատվածում սեփական վերջնական սպառման համար (սա վերաբերվում է ֆերմերներին և ձեռնարկատերերին);
- ❖ Շինություններ, շինությունների ընդլայնում, տնային տնտեսությունների կողմից արտադրվող շինությունների կապիտալ վերանորոգում
- ❖ Սեփական հաշվի շինարարություն, ներառյալ կապիտալ վարանորոգումը գյուղատնտեսությունում
- ❖ Սեփական հաշվի շինարարություն ներառյալ այլ կապիտալ վերանորոգումը այլ ոլորտներում;
- ❖ Սեփական կապիտալի կուտակման համար սեփական հաշվի կապիտալ վերանորոգման համար արտադրված սարքավորում

Յուրաքանչյուր արտադրողի տեսակի համար պետք է ստուգվեն համապատասխան հարկերը, հաշվապահական հաշվառումը և հաշվետվության ներկայացման կանոնները համաձայն ԵՀՀ95: Որոշ դեպքերում անհրաժեշտ է փորձագետի գնահատումները:

Թեյավճարներ

Թեյավճարները ներառելու համար հիմնական տեղեկատվությունը հաճախ հասանելի չէ: Այնուամենայնիվ, բոլոր այն գործունեությունները, որտեղ կան թեյավճարներ, պետք է նույնականացվեն օրինակ՝ հյուրանոցներին, ռեստորաններին, վերանորոգման ծառայություններին, անհատական ծառայություններին, բուժ հաստատություններին և այլ առողջապահական ծառայություններին, բանկերին և այլ ապահովագրական ընկերություններին առնչվող գործունեությունները: Տվյալների աղբյուրները և գնահատման մեթոդները հետևյալն են՝

- ❖ Տնային տնտեսությունների բյուջեի հետազոտության օգտագործում
- ❖ Հատուկ հետազոտություններ և փորձագետի գնահատումներ
- ❖ Աշխատավարձերի և վճարումների/համախառն եկամուտի գործակցի այս ոլորտի խմբերում համեմատում այլ ոլորտի խմբերի միևնույն գործակիցների հետ
- ❖ Թեյավճարների հարկման կանոններ

Բնեղեն ձևով աշխատավարձեր և վճարումներ

Կա բնեղեն ձևով եկամուտի երկու որոշակի տեսակ

- a. Աշխատակցի կողմից արտադրված ապրանքներ և ծառայություններ, օրինակ է՝
 - Հիմնական արտադրություն- օրինակ՝ ածուխ կամ անվճար գնացքի, կամ երկաթուղային տոմսեր

- Երկրորդական արտադրություն, ներառյալ սպորտի, հանգստի կամ արձակուրդային միջոցների տրամադրում աշխատակիցներին և իրենց ընտանիքներին անվճար կամ մատչելի գներով տրամադրում աշխատակիցների երեխաների համար:

Բ. Գործատուի կողմից գնված ապրանքները և ծառայությունները ներառում են՝

- Մնուկ և ըմպելիքներ, ներառյալ այն, ինչը օգտագործվում է գործուղումների ընթացքում
- Բնակարանային և տեղավորման ծառայություններ
- Համազգեստ կամ հատուկ զգեստներ, որոնք աշխատակիցները հաճախ կրում են աշխատանքից դուրս
- բիզնես ավտոմեքենաների անձնական օգտագործում
- Մպորտի, հանգստի, արձագոյությունների ապահովում աշխատակիցների և իրենց ընտանիքի անդամների համար
- աշխատակիցների երեխաների համար անվճար իրերի տրամադրում

Բնեղեն եկամուտը հաշվարկելու համար օգտագործվում են մի քանի տվյալների աղբյուրներ՝

- ❖ Հարկային տվյալներ (ֆինանսական մարմինները երբեմն հրատարակում են բնեղեն եկամուտը)
- ❖ Համայնքային աշխատանքի ծախսերի հետազոտություն
- ❖ Տնային տնտեսությունների եկամուտի և ծախսերի հետազոտություն
- ❖ Ֆինանսական հաշվետվություններ
- ❖ Հատուկ հետազոտություններ և փորձագետի գնահատումներ

Գործնականում ամենա լայնորեն օգտագործվող տվյալների աղբյուրներն են հարկային տվյալները և աշխատանքի ծախսերի հետազոտության տվյալները: Ֆինանսական մարմինների տվյալների դեպքում հարկային կանոնները և վերաբերմունքը պետք է ուսումնասիրվի, քանի որ բնեղեն եկամուտի որոշ տեսակներ կարող են բացակայել հարկայինում (կամ սահմանաչափը որից ցածր եկամուտը չի ներառվում): Կիրառվում են որոշ գնահատման կանոններ անձնական կարիքների համար ընկերության ավտոմեքենայի օգտագործման դեպքում:

Աշխատանքի ծախսերի հետազոտությունը կարևոր աղբյուր է, քանի որ բնեղեն եկամուտի միավորները առանձին հարցվում են այդ հետազոտության շրջանակում և աշխատակիցները տրամադրում են տարեկան գնահատումները ընտրանքի միավորի մեջ: Յուրաքանչյուր երկիր աշխատանքի ծախսերի հետազոտության շրջանակում հնարավորություն ունի ներկայացնելու մանրամասն հարցեր բնեղեն եկամուտի մասին:

Երկրորդական գործունեություն

Բոլոր երկրորդական գործունեությունների ընդգրկումը (երկրորդական արտադրանքի վաճառք, ապրանքներ վերավաճառքի համար, սեփական GFCF և վերջնական սպառման համար արտադրություն) պետք է քննարկվեն:

Համապարփակության ճշգրտումների գնահատում

Առանց գնորդի համաձայնության ԱԱՀ կեղծման շուկայական արժեքը, որը ներառում է ԱԱՀ ենթադրվում է (տես ԱԱՀ կեղծիքի մասին հանձնաժողովի որոշումը), որտեղ կարող են հանդես գալ; ոչ համապարփակության տեսակների համար տարբեր գներ, որոնք առնչվում են դիտարկվող գործարքների հետ: Այնուամենայնիվ, հնարավոր է ակնկալել, որ գները ներառում են տարր, որը կարող է նվազագույնը մասամբ առնչվել ԱԱՀ և այլ արտադրանքի հարկերի չափի հետ: Սա նշանակում է, որ օրինակ՝ հիմնական գներով գնահատված ճշգրտումների հետևանքով կլինի ՀՆԱ-ի թերի գնահատում: Այսպիսով, կարևոր է հաշվի առնել և փաստաթղթավորել գնահատման սկզբունքները, որոնք օգտագործվում են ՀՆԱ-ի ճշգրտումների համար:

Արտադրանքի հարկերը և սուբսիդիաները

ՀՆԱ-ի մակարդակի վրա ազդող այլ գնահատման խնդիր կարող է հանդիսանալ, երբ արտադրողներից օգտագործվող համախառն թողարկման տվյալները գնահատվում են հիմնական գներով, ինչպես նաև բյուջեյից ստացվող արտադրանքի հարկերը և սուբսիդիաները: Այսպիսով, օգտագործված աղբյուրների նկարագիրը, ինչպես նաև դրա համադրելիության նվաճումը ԵՀՀ95 կանոնների հետ պետք է տրամադրվի:

Քանակ-արժեք մեթոդի հուսալիությունը և արտադրանքի հաշվեկշիռը

Այն ոլորտները, որոնց համար կարող են ի հայտ գալ լրացուցիչ ամբողջականության և արժանահավատության խնդիրներ, պետք է ստուգվեն օգտագործելով արտադրանքի հաշվեկշիռները: Այնտեղ, որտեղ կիրառվում է քանակի արժեքի մեթոդը (օրինակ գյուղատնտեսությունում և շինարարության ոլորտում և երբեմն էլեկտրաէներգիայի, գազի և ջրամատակարարման ոլորտում), քանակի և արժեքի ընդգրկումը պետք է ստուգվի:

3. Ամփոփ նկարագիր :Ոչ համապարփակության հակիրճ բնութագիր (N1 –ից N7)

Որպես օգնություն, ստորև նշված պատկեր II-ը տրամադրում է յուրաքանչյուր 7 տեսակների ամփոփ նկարագիրը :

**Յուրաքանչյուր ոչ համապարփակության տեսակի(N1 - N7)
հակիրճ նկարագրություն**

N1	Արտադրողը պետք է գրանցված լինե՞ր (ստվերային արտադրող)	➤ Արտադրողը չի գրանցվել հարկերի և սոցիալական ապահովության վճարներից խուսափելու համար: Հաճախակի սրանք փոքր արտադրողներն են, որոնք եկամուտը գերազանցում է այն գրանցելու պարտավորության սահմանաչափը: ➤ Այն արտադրողները, որոնք չեն գրանցվել, քանի որ ներառված են անօրինական գործունեությունների մեջ ավելի շուտ պատկանում են N2, քան N1 տեսակին: ➤ N1 տեսակը չի ներառում ողջ ստվերային գործունեությունները, դրանցից որոշը կապված են N6 տեսակի հետ:
N2	Անօրինական արտադրող, որը գրանցված չէ	➤ N2 տեսակը ընդգրկում է այն արտադրողների գործունեությունը, որոնք ամբողջովին խուսափում են գրանցումից ➤ N2 տեսակի մեջ չեն մտնում գրանցված իրավաբանական անձանց, կամ ձեռնարկատերերի կողմից անօրինական գործունեությունները, որոնք զեկուցվում են, կամ (սխալ են զեկուցվում) իրենց գործունեությունները որպես օրինական գործունեություն:
N3	Արտադրողը պարտավորված չէ գրանցվել	➤ Արտադրողի գրանցումը պարտադիր չէ, քանի որ նա չունի շուկայական արտադրանք: Հիմնականում, սրանք ոչ շուկայական տնային տնտեսության արտադրողներն են, որոնք ներառված են՝ (ա) սեփական սպառման կամ համախառն կապիտալի կուտակման համար ապրանքների արտադրություն և (բ) շինությունների շինարարություն և վերանորոգում խմբերում ➤ Արտադրողը ունի որոշակի շուկայական արտադրանք, սակայն դա այն մակարդակից ցածր է, երբ պահանջվում է, որ նա գրանցվի որպես ձեռնարկատեր:
N4	Գրանցված իրավաբանական անձը ներառված չէ վիճակագրության մեջ	➤ Իրավաբանական անձը կարող է չներառվի վիճակագրության մեջ մի շարք պատճառներով: Օրինակ՝ բիզնես ռեգիստրը արդիական չէ կամ արդիականացման ընթացակարգերը անբավարար են, դասակարգման տվյալները (գործունեություն, չափս կամ աշխարհագրական կոդեր) սխալ են և իրավաբանական անձը չի ներառվում հետազոտության շրջանակում, քանի որ դրա չափսը որոշակի սահմանաչափից ցածր է և այլն
N5	Գրանցված ձեռնարկատերը ներառված չէ վիճակագրության մեջ	➤ Գրանցված ձեռնարկատերը կարող է ներառված չլինել վիճակագրության մեջ մի շարք պատճառներով: Օր՝ գրանցված ձեռնարկատերերի ցուցակը պարունակող վարչական աղբյուրը հնարավոր է որ ոչ միշտ լինի ամբողջական, կամ արդիականացված և հասանելի վիճակագրական գրասենյակին: ➤ Նույնիսկ, եթե կա ճշգրիտ և համապարփակ տեղեկատվության պարբերական հոսք վարչական աղբյուրներից վիճակագրական գրասենյակ, գրանցված ձեռնարկատերը կարող է ոչ միշտ ընդգրկվել բիզնես ռեգիստրի շրջանակում մի շարք պատճառներով (տես N4 տեսակի մեջ նշվածներին):

N6	Տվյալների թերի տրամադրում արտադրողի կողմից	➤ Տվյալների թերի տրամադրումը ամփոփոխ նշանակում է, որ համախառն արտադրանքի մասին տեղեկատվությունը թերի է տրամադրված և միջանկյալ սպառման մասին տվյալները գերազնահատված են, որպեսզի խուսափել (կամ նվազեցնել) եկամտահարկը, ավելացված արժեքի հարկը կամ այլ սոցիալական ապահովության վճարների պարտավորությունները ➤ Թերի զեկուցումը հաճախակի ներառում է երկու տեսակի հաշիվների վարում , ծրարային աշխատավարձերի վճարում , որոնք գրանցված են որպես միջանկյալ սպառում, առանց կտրոնի կանխիկ վճարումը և ԱԱՀ կեղծարարությունը:
N7	Տվյալներում վիճակագրական պակաս	➤ Վերևում նշված նկար I –ում N7 տեսակը տարանջատված է N7a - տվյալներ որոնք ամբողջական չեն , չեն հավաքագրվում , կամ ուղղակիորեն հաշվոռվող չեն , ինչպես նաև N7b տեսակը - տվյալներ որոնք սխալ են ներկայացվում , մշակվում, կամ կազմվում վիճակագիրների կողմից: Տարբերակումը կարևորվում է, քանի որ այն օգնում է ավելի լավ հասկանալ հնարավոր վիճակագրական պակասորդների լայն շրջանակը: Այնուամենայնիվ, գործնականում N7Ա և N7Բ տեսակները միշտ չէ , որ հնարավոր է տարանջատել: ➤ Վիճակագրական պակաս՝ հետևյալ ցուցակը ամբողջական չէ , սակայն այս թեմաները պետք է հաշվի առնվեն ոչ համապարփակության համար: • Պատասխան չստանալու դեպքում գործավարություն; • Շուկայական արտադրողների կողմից սեփական վերջնական օգտագործման համար արտադրություն • Թեյավճար • Բնեղեն եղանակով աշխատավարձ և վարձատրություն • Երկրորդական գործունեություն ➤ Ակնհայտ է, որ ոչ բոլոր վիճակագրական պակասորդների հետևանքով տեղի է ունենում ՀՆԱ-ի թերգնահատում: Շեշտը դրվում է մատնանշելու համար այն ոլորտները, որոնք հավանաբար կբերեն ԱՀ ոչ համապարփակությանը:

4. Ոչ համապարփակության տեսակներ՝ Եկամուտի մոտեցում

Քանի որ եկամուտի մոտեցմամբ կազմումը մասնավորապես կապված է միևնույն տվյալների աղբյուրներից, ինչպես որ թողարկման մոտեցման դեպքում, այստեղ համապատասխանում են N1-N7 տեսակները: Այնուամենայնիվ, քանի որ քիչ քանակով երկրներն են կազմում եկամուտի մոտեցմամբ ՀՆԱ-ի անկախ գնահատում, եկամուտի մոտեցմամբ ոչ համապարփակության գնահատումը չի տրամադրում շատ լրացուցիչ տեղեկատվություն և չի պահանջվում Եվրոստատի կողմից Համապարփակության ապահովման նպատակով աղյուսակային մոտեցուման համար (TAE), որը մեկնարկել է 2003 թ: Այնուամենայնիվ, ՀՆԱ-ի եկամուտի մոտեցմամբ TAE համար դիմել են մի շարք երկրներ: Չեխիայի կողմից ստացված արդյունքները արտացոլված են սույն ուղեցույցների գլուխ 4-ում:

5. Ոչ համապարփակության տեսակներ՝ Ծախսային մոտեցում

N1-N7 տեսակները կարող են ներառվել ծախսային մոտեցման վերլուծությանը, սակայն միայն այն դեպքում, երբ հիմնական տվյալները ստացվում են արտադրողի հետազոտություններից: Այլ տվյալների համար այնքան էլ պարզ չէ, որն է համարվում հիմնական տվյալ և ինչն է համարվում ճշգրտում:

Հիմնականում, անհատական տնային տնտեսությունների սպառման դեպքում տարբեր ապրանքների համար համապատասխանում են տարբեր աղբյուրներ և դժվար է հստակ սահմանել ինչ է նշանակում ոչ համապարփակություն: Մեկ մոտեցում է սահմանում հիմնական աղբյուրը և սահմանում ցանկացած այլ աղբյուր որպես համապարփակության ճշգրտում: Մեկ այլ մոտեցում է՝ նույնականացնել լավագույն աղբյուրը յուրաքանչյուր ապրանքի համար և նշել ցանկացած այլ աղբյուր, որի համար անհրաժեշտ է համապարփակության ճշգրտում:

Ստացված արդյունքների օրինակ է Չեխիայի կողմից նվաճած արդյունքները 2002 է, որոնք ներկայացված են սույն ուղեցույցի 4 գլխում:

**Եվրոստատի համապարփակության ապահովման համար
Աղյուսակային մոտեցում
Ուղեցույց՝ Հավելված Դ1**

Ստանդարտ աղյուսակներ

Աղյուսակային	Ստեղծումը ներառում է վեց տեսակի աղյուսակների կազմում: Դրանք են՝
• Աղյուսակ 1Ա	Ոչ համապարփակության տարրերը Արտադրական մոտեցում
• Աղյուսակ 1Բ	Ոչ համապարփակության տարրերը ՝ Ծախսային մոտեցում
• Աղյուսակ 2Ա	Համապարփակության ճշգրտում Արտադրական մոտեցում
• Աղյուսակ 2Բ	Համապարփակության ճշգրտում ՝ Ծախսային մոտեցում
• Աղյուսակ 3Ա	Ճշգրտումների ամփոփում՝ Արտադրական մոտեցում
• Աղյուսակ 3Բ	Ճշգրտումների ամփոփում՝ Ծախսային մոտեցում

Ստանդարտ աղյուսակների կազմման ուղեցույցը ներկայացված է D2 հավելվածում .

Թեկնածու երկրների համապարփականության նախագիծ, 2002					
Աղյուսակ .1 A Ոչ համապարփականության հիմունքները՝ թողարկման մոտեցում - XXXX հաշվետու տարվա համար					
ԱՀ բաղադրիչներ ըստ ձեռնարկության սեկտորի NACE խմբեր և չափը	Ոչ համապարփականության տեսակը				
Ոչ համապարփականության բոլոր հնարավոր էլեմենտները ընդգրկող մանրամասն բաշխում	Ճշգրտման մեթոդ				
	Առանձին տողեր տարբեր ճշգրտման Անհրաժեշտ չէ մեթոդների տեսակների համար	Անհրաժեշտ է Բաց առկա չէ	Անվանումը		Լույսակախածության Համարը (Աղյուսակ 2Ա)
1	2	3	4	5	6
Հանրային ոչ ֆինանսական կազմակերպություններ					
NACE A					
Խոշոր միավորներ					
Միջին միավորներ					
Փոքր միավորներ					
NACE B					
Խոշոր միավորներ					
Միջին միավորներ					
Փոքր միավորներ					
(շարունակելի NACE C-P խմբերի համար)					
Մասնավոր ոչ ֆինանսական ձեռնարկություններ					
NACE A					
Խոշոր միավորներ					
Միջին միավորներ					
NACE B					
Խոշոր միավորներ					
Միջին միավորներ					
Փոքր միավորներ					
(շարունակելի NACE C-P խմբերի համար)					
Ֆինանսական կազմակերպություններ					
Պետական կառավարման մարմիններ					
Կենտրոնական պետական կառավարման մարմիններ					
Լրացուցիչ բյուջետային ֆոնդեր					
Տնային տնտեսություններին ծառայող ոչ առևտրային					
Տնային տնտեսություններ					
NACE A					
Գրանցված միավորներ					
Չգրանցված միավորներ					
Շուկայական արտադրանք					
Սեփական սպառման համար արտադրանք					
- ֆերմեր					
- ոչ գյուղատնտեսական տնային տնտեսություններ					
NACE B					
Գրանցված միավորներ					
Չգրանցված միավորներ					
Շուկայական արտադրանք					
Սեփական սպառման համար արտադրանք					
(շարունակելի NACE C- P խմբերի համար)					
Անօրինական գործունեություն					
Թմրադեղերի արտադրություն և վաճառք					
մարմնավաճառություն					
Աս					

Եվրոստատի աղյուսակային մոտեցումը համապարփակության ապահովման համար					
Աղյուսակ 1B. Ոչ համապարփակության հիմունքներ : Ծախսային մոտեցում - XXXX հաշվետու տարի					
ԱՀ բաղադրիչներ	Ոչ համապարփակության տեսակներ	Ճշգրտման մեթոդ			
Բոլոր հնարավոր հիմունքները ընդգրկող մանրամասն դասակարգում	Ներառել առանձին տողեր տարբեր ճշգրտման մեթոդների տեսակների համար	Անհրաժեշտ է Անհրաժեշտ չէ	Անհրաժեշտ է չէ	Անվանումը	Նույնականացման համարը (աղյուսակ 2բ)
1	2	3	4	5	6
SS վերջնական սպառման ծախսեր					
Ապրանքների և ծառայությունների գնում					
COICOP 1- 2- նիշ մակարդակով դասակարգիչ					
Մեփական վերջնական սպառման համար արտադրանք					
Գյուղատնտեսական արտադրանք					
Այլ ապրանքներ					
Զրնդգրկված միավորների արտադրություն					
Այլ HFC բաղադրիչներ					
Պետական կառավարման մարմինների վերջնական սպառում					
NPISH վերջնական սպառում					
Հիմնական կապիտալի համախառն կուտակում					
Նույն բաշխումով ինչպես աղյուսակ 1Ա					
Նյութական շրջանառու միջոցների պաշարների փոփոխություն					
Նույն բաշխումով ինչպես աղյուսակ 1Ա					
Արտահանում և ներմուծում					
Ապրանքների արտահանում և ներմուծում					
Ծառայությունների արտահանում և ներմուծում					
Ոչ ռեզիդենտների գնումներ					
Արտերկրում ռեզիդենտների գնումներ					
Մաքուրային առևտուր					

Եվրոստատի համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում

Աղյուսակ 2A. Համապարփակության ճշգրտումներ - YYY Y հաշվետու ժամանակաշրջանի համար ZZ արտարժույթի միավորներով

[illegible]

Եվրոստատի համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում

Աղյուսակ 2Բ. Համապարփակության ճշգրտումներ: Ծախսային մոտեցում - YYY Y հաշվետվական տարվա համար ZZ արտաբերության միավորներով

Եվրոստատի համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցում

Աղյուսակ 2Բ. Համապարփակության ճշգրտումներ: Ծախսային մոտեցում - YYY Y հաշվետվական տարվա համար ZZ արտաբերության միավորներով

[illegible]

Եվրոստատի համապարփականության ապահովման աղյուսակային մոտեցում
Աղյուսակ 3Ա Ճշգրտումների ամփոփում: արտադրողական մոտեցում
YYYY հաշվետու տարվա համար ZZ արտաբերության միավորներով

Հատվածներ / NACE խմբեր	Ոչ համապարփական ճշգրտման տեսակ							Ընդամենը		Ընդամենը ներառված Հրատարակված ՀՆԱ-ում
	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7	Բացարձակ	% ՀՆԱ-ի	Բացարձակ
1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12
Ոչ առևտրային ընկերություններ										
Ֆինանսական ընկերություններ										
Կառավարություն										
NPISH										
Տնային տնտեսություններ										
NACE A										
NACE B										
NACE C										
NACE D										
NACE E										
NACE F										
NACE G										
NACE H										
NACE I										
NACE J										
NACE K										
NACE L										
NACE M										
NACE N										
NACE O										
NACE P										
Ընդամենը I										

Եվրոստատի համապարփակության ապահովման աղուսակային մոտեցում
Աղյուսակ 3Բ Ճզրտումների ամփոփում՝ Ծախսային մոտեցում
YYYY հաշվետու տարվա համար ZZ արտարժույթով

Բաղադրիչներ	Ոչ համապարփակության տեսակի ճզրտում							Ընդամենը		Ընդամենը ինչպես Հրատարակված ՀՆԱ-ում	
	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7	Բացարձակ	% -ՀՆԱ-ում	Բացարձակ	% -ՀՆԱ-ում
1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13
<i>Տնային տնտեսությունների վերջնական սպառման ծախսեր</i>											
<i>Ապրանքների և ծառայությունների ձեռքբերում</i>											
<i>Սեփական սպառման համար արտադրություն</i>											
<i>HFC այլ բաղադրիչներ</i>											
<i>Կառավարության վերջնական ծախսեր</i>											
<i>NPISH վերջնական սպառում</i>											
<i>Համախառն ֆիքսված կապիտալի կուտակում</i>											
<i>Պաշարների փոփոխություն</i>											
<i>Ներմուծումներ և արտահանումներ</i>											
Ընդամենը											

Եվրոստատի համապարփակության ապահովման աղյուսակային մոտեցում

Ուղղեցույց: Հավելված Դ2

Ստանդարտ աղյուսակների լրացում

1. Ներածություն

Սույն փաստաթղթի նպատակն է տրամադրել Հավելված **D1** ներկայացված ստանդարտ աղյուսակների լրացման համար անհրաժեշտ ուղղորդում: Ստանդարտ աղյուսակների շարքի օգտագործման նպատակն է ապահովել՝

- Ոչ համապարփակության բոլոր տեսակները ուսումնասիրվում են համակարգված ձևով
- Բոլոր երկրների կողմից օգտագործվում է ընդգրկման և մանրամասնությունների միևնույն մակարդակը, և
- Արդյունքները երկրների համար որքան հնարավոր է համադրելի են

Պահանջվում է, որ երկրները լրացնեն հետևյալ աղյուսակները՝

- Աղյուսակ 1Ա Ոչ համապարփակության տարրերը՝ Արտադրողական մոտեցում
- Աղյուսակ 1Բ Ոչ համապարփակության տարրերը՝ Ծախսային մոտեցում
- Աղյուսակ 2Ա Համապարփակության ճշգրտումներ՝ Արտադրողական մոտեցում
- Աղյուսակ 2Բ Համապարփակության ճշգրտումներ՝ *Ծախսային մոտեցում*
- Աղյուսակ 3Ա Ճշգրտումների ամփոփում՝ Արտադրողական մոտեցում
- Աղյուսակ 3Բ Ճշգրտումների ամփոփում՝ Ծախսային մոտեցում

Սույն ուղեցույցի գլուխ 3 -ում բերվում են 1Ա and 2Ա աղյուսակների աշխատանքային օրինակներ: 3Ա աղյուսակում արդեն իսկ առկա ավելի մանրամասն տեղեկատվություն է, որը պարունակվում է 2Ա աղյուսակում: Ընթերցողին կարող են օժանդակել 1Ա և 2Ա աղյուսակները, հետևյալ ուղեցույցները կարդալուց:

Սույն հավելվածի ուղեցույցները պետք է համապատասխանեցվեն երկրի որոշակի իրավիճակին: Սա կարող է առաջացնել որոշակի փոփոխություններ ըստ ձեռնարկության տեսակի (հատված, ոլորտի խումբ և չափս)և ծախսերի բաղադրիչների և այլն: Այնուամենայնիվ, նկարագրության ընդհանուր մակարդակը պետք է որքան հնարավոր նման լինի աղյուսակներում ներկայացվածներին:

Աղյուսակ 1Ա: Ոչ համապարփակության տարրեր՝ Արտադրողական մոտեցում (տես Գլուխ3)

1Ա աղյուսակը տրամադրում է ոչ համապարփակության բոլոր հնարավոր տարրերը, որոնք առկա են տվյալ երկրում արտադրողական մոտեցմամբ ՀՆԱ-ի կազմման համար:

սյունակ 1, ազգային հաշիվների բաղադրիչներ/միավորների տեսակներ

Արտադրության միավորների մանրամասն բաշխումը պետք է ներկայացվի: Այն պետք է նախագծվի ապահովելու համար, որ բոլոր տեսակի ոչ համապարփակության տեսակները հաշվի առնված ձեռնարկության (արտադրության միավորի) յուրաքանչյուր կատեգորիայի տողերում:

Զափսի խմբերը պետք է ընտրվեն հասանելի տեղեկատվության համաձայն:

Ոլորտների իրական խմբավորումները ոլորտների կառուցվածքային հատվածների ներսում պետք է կազմվեն համաձայն հասանելի տեղեկատվության:

Յուրաքանչյուր համապարփակության տեսակի համար տարբեր ճշգրտման մեթոդով պետք է կազմվի առանձին տող:

Նվազագույնը մեկ տող պետք է կազմվի յուրաքանչյուր հատուկ ոլորտի համար ըստ չափսի խմբի կապակցության: Այն դեպքում, երբ այդ կապակցության համար չկան ոչ համապարփակության տարրեր, այն ներկայացված է սյունակ 2 դատարկ մուտքագրմամբ և սյունակ 3 “1”-ում՝ նշելով, որ ճշգրտումներ չեն պահանջվում:

Անօրինական գործունեությունները ներկայացված են առանձին աղյուսակի վերջում: Ներկայացված են չորս կատեգորիաներ: “Այլ” տողերը կարելի է ընթարձակել այն դեպքում, երբ անհրաժեշտ են ճշգրտումներ կամ ստեղծված անօրինական գործունեությունների լրացուցիչ տեսակների համար: .

Սյունակ 2 Ոչ համապարփակության տեսակներ

Յուրաքանչյուր ազգային հաշիվների բաղադրիչի/ ձեռնարկության կատեգորիաների համար, որոնք նկարագրված են 1 սյունակում, պոտենցիալ ոչ համապարփակության (N1-N7) համապատասխան տեսակը պետք է ներկայացվի սյունակ 2-ում:

Յուրաքանչյուր ոչ համապարփակության տեսակի համար, որտեղ օգտագործվել է այլ ճշգրտման մեթոդ պետք է ավելացվի առանձին տող: Այն դեպքում, երբ առկա է հատուկ բաղադրիչի/ձեռնարկության կոմբինացիա և հնարավոր չէ իրականացնել ոչ համապարփակություն պետք է ավելացվի ընդամենը միայն մեկ տող դատարկ մուտքագրմամբ 2 սյունակում և “1” 3 սյունակում:

Տարբեր ազգային հաշիվների համար պետք է ստեղծվի առանձին տող յուրաքանչյուրի համար: Նվազագույնը պետք է առանձին վերլուծվեն համախառն արտադրանքը ՀՆԱ և միջանկյալ սպառումը:

Ոչ համապարփակության պատճառները պետք է նշվեն տեսակի հետ միասին 2-րդ սյունակում: Օրինակ՝ հանրային ընկերություններում տվյալների գերազնահատումը, և ոչ կորպորատիվ միավորներում տվյալների թերի տրամադրումը, բիզնես ռեզիստորում ֆինանսական միջնորդության չընդգրկումը, բիզնես ավտոմեքենաների սեփական օգտագործման բնեղեն եկամուտը:

Միշտ չէ, որ հնարավոր է բաշխել որոշակի ոչ համապարփակության տարր որոշակի տեսակի: Այնուամենայնիվ, գործնական տեսանկյունից ավելի կարևորվում է ապահովել ոչ համապարփակության ողջ հնարավոր տարրերի ամբողջական ընդգրկումը, քան դրանց ճիշտ բաշխումը:

Սյունակներ 3-6: Ճշգրտման ընթացակարգեր

“1” Պետք է մուտքագրվի 3-րդ սյունակում, այն դեպքում երբ անհրաժեշտ չէ իրականացնել Ճշգրտում: “1” պետք է մուտքագրվի 4 –րդ սյունակում, այն դեպքում երբ Ճշգրտումը անհրաժեշտ է, սակայն այն դեռևս չի մշակվել: Այն դեպքում, երբ իրականացվել է Ճշգրտում՝

- 5-րդ սյունակում պետք է մուտքագրվի Ճշգրտման մեթոդի անվանումը (օրինակ՝ աշխատուժի ներմուծման մեթոդ, հարկային ստուգման տեղեկատվություն, մասնավոր ձեռնարկության համար *IC/GO ստանդարտ հարաբերությունների օգտագործում և այլն*)
- Ճշգրտման նույնականացման համարը (այնպես, ինչպես 2A աղյուսակում) պետք է մուտքագրվի 6-րդ սյունակում:

Աղյուսակ 2A: Համապարփակության Ճշգրտումներ՝ Արտադրողական մոտեցում (տես գլուխ 3)

Սյունակ 0: Ճշգրտման նույնականացման համարը

Մա ապահովում է խաչաձև հղում 1A աղյուսակին: Նույնականացման համարը (*օր՝ P424*) պետք է սկսվի P տառով (արտադրության համար անդրադառնալով արտադրողական մոտեցմանը), և E տառով այն դեպքում, երբ օգտագործվում է ծախսային մոտեցումը:

Սյունակ 1: Ճշգրտման անվանումը

Առանձին տողով պետք է նշված լինեն յուրաքանչյուր հստակ Ճշգրտում ԱՀ բաղադրիչի/ձեռնարկության կոմբինացիայի համար: Ճշգրտման հնարավոր անվանումները ներառում են՝ աշխատանքի Ճշգրտում համաձայն աշխատանքի հաշվեկշռի, բիզնես ռեզիստի արդիականացում, անօրինական տնտեսություն, բնեղեն եկամուտի Ճշգրտումներ և այլն:

Հաշվեկշռման միավորները պետք է նշվեն առանձին տողով:

Մյունակ 2: ԱՀ Բաղադրիչ

ԱՀ Բաղադրիչը (օրինակ՝ համախառն թողարկումը, միջանկյալ սպառումը, բնեղեն եկամուտը) որի համար իրականացվում է ճշգրտում, պետք է հստակեցվի: Սա նշանակում է, որ օրինակ՝ համախառն թողարկման դեպքում կարևորվում է անդրադառնալ հիմնական և երկրորդական արտադրության վաճառքին, վերավաճառքի համար ապրանքների, կապիտալի կուտակման արտադրությանը և սեփական վերջնական սպառման համար արտադրությանը:

Մյունակ 3: NACE կոդեր/միավորների տեսակներ

Պետք է նշվեն NACE կոդը և միավորների տեսակը, որոնց համար իրականացվում են ճշգրտումները (օր NACE խումբ G –գրանցված միավորներ): Սահմանումը պետք է համապատասխանի 1A աղյուսակի բաշխմանը: Ճշգրտման նույնականացման համարը կապ է ստեղծում 1A և 2A աղյուսակների միջև:

Մյունակ 4: Տվյալների աղբյուրներ(s)

Ճշգրտումների համար օգտագործվող տվյալների աղբյուրները (տեսակ, տարի, մանրամասնության մակարդակ, դասակարգում, համադրելիությունը ԵՀՀ95 սահմանումներին) պետք է նշվի: Օր՝ 2000 LCS –բնեղեն եկամուտ: .

Մյունակ 5: Ճշգրտման բացարձակ արժեք

Ճշգրտման արժեքը պետք է տրվի բացարձակ արժեքով՝ աղյուսակի անվանման մեջ նշված արտաբաժնի միավորով:

Մյունակներ 6 և 7: Ճշգրտման հարաբերական արժեք

Ճշգրտման արժեքը պետք է տրվի տոկոսով ԱՀ Բաղադրիչում (այունակ 6) և որպես վերջնական ՀՆԱ-ի գնահատման տոկոս (այունակ 7)։

Աղյուսակ 3A: Համապարփակության ճշգրտումների ամփոփում
Բաշխումը պետք է լինի ըստ կառուցվածքային հատվածի և NACE գործունեության խմբի:

Միայն համախառն ավելացված արժեքի ճշգրտումները անհրաժեշտ է ցույց տալ: Այնուամենայնիվ, ակնհայտ է, որ 3A աղյուսակը հնարավոր է նույնպես օգտագործել համախառն թողարկման և միջանկյալ սպառման համապարփակության ճշգրտումները ամփոփելու համար:

Աղյուսակներ 1B, 2B և 3B: Ծախսային մոտեցում

1B, 2B, և 3B աղյուսակները պետք է կազմվեն 1A, 2A, և 3A աղյուսակներին համապատասխան:

Եվրոստատի աղյուսակային մոտեցումը համապարփակության ապահովման համար

Ուղղեցույց: Հավելված E

Ոչ համապարփակության նույնականացում և Համապարփակության ճշգրտումների մեթոդներ

Ներածություն

Հավելված C, սահմանված և նկարագրված է Ոչ համապարփակության տեսակները (N1 -N7): Այս բոլոր ոչ համապարփակության տեսակների համար Հավելված C տրամադրում է մեթոդների ցուցակ, որը օգտագործվում է ոչ համապարփակության նույնականացման և համապարփակության ճշգրտումները զարգացնելու համար (օրինակ՝ աշխատուժի ներդրման մեթոդ, ապրանքների շրջանառության մեթոդ, հատուկ հետազոտություններ, ֆինանսական տվյալներ): Հավելված E տրամադրում է որոշ հիմնական օգտագործվող մեթոդների ամփոփումը:

Գլուխ 3 բաժին 3 ներկայացնում է տարբեր մեթոդների վերլուծությունը, որոնք օգտագործվում են ԵՄ նոր անդամ պետությունների տասից ինը ոչ համապարփակությունը նույնականացնելու և գնահատելու համապարփակության ճշգրտումները 2000 թ. համար: Ի լրումն, 3 գլխի 4 բաժինը տրամադրում է Չեխիայի վիճակագրական ծառայության կողմից օգտագործվող աղբյուրները և մեթոդները 2000 թ. իրենց համապարփակության ճշգրտումները իրականացնելու համար:

Աշխատուժի ներդրման մեթոդ

Աշխատուժի ներդրման մեթոդը հիմնական գլոբալ նույնականացման կազմման արտադրողական մոտեցմամբ մեթոդն է: Որպես ստուգում 1994 Համապարփակության որոշման համաձայն պահանջվում է այդ մեթոդի կիրառումը: Այդ մեթոդը նկարագրված է NOE Ձեռնարկի 4.2 բաժնում (տվյալների համադրման համատեքստում և գլոբալ գնահատման համատեքստում) 5.4 բաժնում (ճշգրտման համատեքստում). Հայերս ձեռնարկում(1996), Հայերս և Լոձանո (1998) և Կալձարոնի(2000) ներկայացված են ավելի շատ մանրամասներ: Մեթոդների տարբերը հետևյալն են՝

- Գնահատել ՀՆԱ-ի գնահատման հիմքում ընկած աշխատուժի ներդրման մեթոդը: Սա նշանակում է ստանալ առկա աշխատուժի ներդրման մեթոդը (ուղղակի կամ անուղղակի) ՀՆԱ-ի գնահատման տվյալների աղբյուրներում: Այն դեպքում, եթե տվյալները ստացվում են ձեռնարկության հետազոտությունից,

ապա անհրաժեշտ է գնահատել այդ հետազոտության կողմից արտադրության մեջ աշխատուժի ներդրումը:

- Գնահատել աշխատուժի ներդրումը հիմնվելով տնային տնտեսությունների հետազոտության տվյալների վրա: Հիմնականում, այս տվյալները ստացվում են աշխատուժի հետազոտությունից, որը հասանելիության դեպքում համալրված է մարդահամարի տվյալներով:
- Ստանդարտացնել աշխատուժի ներդրման գնահատումները Փոխակերպել ձեռնարկության վրա հիմնված օգտագործումը և տնային տնտեսությունների վրա հիմնված աշխատանքի գնահատումները միևնույն աշխատուժի ներդրման մեթոդի հետ միևնույն աշխատուժի միավորներով, ինչպիսիք են աշխատած ժամերի քանակը կամ միևնույն միավորներին համարժեք լրիվ դրույք աշխատանքը, այնպես որ հնարավոր լինի դրանք իմաստալից համեմատել:
- Գնահատել գնահատումների երկու շարքը: Վերլուծել ցանկացած անհամապատասխանությունները հաշվի առնելով տարբեր աղբյուրների արժանահավատությունը: Աշխատուժի ներդրման մեթոդի հավելումը, որը ստացվում է տնային տնտեսության աղբյուրից որպես չդիտարկվող արտադրության նույնականացում: . Այն տրամադրում է ավելի ցածր կապ, քանի որ երկու աղբյուրներից էլ կարող է բացակայել որոշ աշխատանքի ներդրում: Տնային տնտեսությունների կողմից ձեռնարկությունների վրա հիմնված որևէ տարբերություն կամ հավելում չի ցույց չի տալիս, որ տնային տնտեսությունների տվյալները չեն տրամադրում լրացուցիչ ծածկույթ:

Հուսալի ճշգրտումների կազմման համար պահանջվում է մանրամասն աշխատուժի տվյալներ ներառյալ աշխատակիցների բաշխումը ըստ ոլորտի, աշխատակիցների չափսի խմբի, լրիվ աշխատադրույթների հաշվարկման հնարավորություն, ինչպես նաև մեկ շնչի արտադրություն և ավելացված արժեք ըստ ոլորտի և չափսի խմբի: Այդպիսի տվյալները հասանելի չեն բոլոր երկրներում, ինչը սահմանափակում է այդ մեթոդի կիրառումը: Այնուամենայնիվ, աշխատուժի ծրագրերի վրա շեշտը հնարավորություն է տալիս բալեկավելու հասանելի տեղեկատվությունը:

Այլ կարգավորման մեթոդներ

Ազգային հաշիվների կազմման հիմնաքարն է տվյալների կոնֆրոտացիան և կարգավորումները: Կոնֆրոտացիայի և կարգավորման մեթոդները հանդիսանում են հիմնական Ազգային Հաշիվների գործիքների արկղը և որը համապարփակության որոնման համար չէ: Պատճառը, թե ինչու դրանց վրա հատուկ շեշտ է դրվում Եվրոստատի համապարփակության ապահովման համար աղյուսակային մոտեցման մեջ այն է, որ չդիտարկվող գործունեությունները հենց այն տեսակի գործունեություններից են, որոնք առաջացնում են անհավասարակշռվածություն և հակառակը տվյալների անհավասարակշռվածությունը վկայում է չդիտարկվող գործունեությունների մասին:

Տվյալների համադրումների լայն շրջանակ կարելի է համարել՝ ներառյալ

- Տեսական ԱԱՀ համադրումը (այսինքն՝ ԱԱՀ, որը համապատասխանում է գործարքներին համաձայն ազգային հաշիվների) իրական ԱԱՀ -ին (այսինքն՝ ԱԱՀ, որը հավաքագրված է հարկային մարմինների կողմից): Համադրում կատարելիս պետք է հաշվի առնել բոլոր տեսակները, ԱԱՀ վճարման պարտավորության սահմանաչափը, ոլորտի դասակարգումը և այլն: Որպես ոչ համապարփակության չափում համեմատումը միշտ չէ որ տեղեկատվական է, քանի որ տեսական ԱԱՀ ցուցանիշը հիմնականում ավելի մեծ է, քան իրական ԱԱՀ, որը նշում է որ Ազգային հաշիվների մասնագետները ավելի հաջող են գնահատում գործարքները ԱԱՀ-ով, քան հարկային մարմինները դրանք հավաքագրելիս:
- Տեսական եկամտահարկի համեմատում (տնային տնտեսություններին հասանելի եկամուտ համաձայն Ազգային հաշիվների) իրական եկամտահարկի հետ (հարկային մարմինների կողմից հավաքագրվող հարկ):

Համադրումներ նորմերի հետ

Նորմերի հետ համադրումը արդյունավետ գործիք է պոտենցիալ ոչ համապարփակությունը արտացոլելու և ուղղելու համար: Հիմնականում, վերաբերող նորմերը կապվածմիջանկյալ սպառման հարաբերակցությունը համախառն թողարկմանը ըստ գործունեության տեսակի կարևոր են թերի տվյալների տրամադրման փաստի առկայությունը ստուգելու համար: Օրինակ, այնպես ինչպես նկարագրված է Կալձառոնիի ձեռնարկում (2000), Իտալական մոտեցումը ներառում է ձեռնարկատերերի թողարկման ճշգրտումները, որոնք միևնույն գործունեությամբ փոքր ձեռնարկություններում ձեռնարկատերերի թողարկումից ծագր են:

Ապրանքների շրջանառության մեթոդ

Ապրանքների շրջանառության մեթոդը ներառում է անհատական ապրանքների հավասարակշռված ընդհանուր մատակարարումը և ընդհանուր օգտագործումը: Այն օգտագործվում է ապրանքների թողարկումը գնահատելու համար, հավասարակշռելով ապրանքի մատակարարումը և օգտագործումը՝ օգտագործելով հետևյալ հավասարումը՝

թողարկում = ողջ միջանկյալ սպառման, վերջնական սպառման, պաշարների փոփոխությունների (դրական և բացասական), ֆիքսված կապիտալի կուտակման, ավելի քիչ արժեքների ստացման և արտահանման հանած ներմուծումներ հանրագումարը:

Այս մեթոդը արդյունավետ է այն դեպքում, երբ ապրանքը սկզբնապես օգտագործվում է սահմանափակ քանակությամբ սպառողների կողմից, ինչպես նաև այն դեպքում, երբ հասանելի է այդ սպառողների մասին ճշգրիտ տվյալներ: Քանի որ թողարկման գները (հիմնական կամ արտադրողի գները) տարբերվում են գնորդի կողմից վճարված

գներից, գների տարբերությունների համար պետք է օգտագործվեն ճշտումներ, երբ ապրանքի թողարկումը ստացվում է օգտագործելով ապրանքաշրջանառության մեթոդը: Մեթոդը կարող է արդյունավետ լինել ինչպես վերջնական գնորդի կողմից որոշակի ապրանքի դիմաց վճարած արժեքների վերլուծության, այնպես էլ արտադրողի կողմից ստացված գնի վերլուծության համար, ինչպես նաև բաշխման սահմանների ճշգրտությունը գնահատելու համար:

Ապրանքների շրջանառության հատուկ մեթոդի կիրառումն է՝ ստանալու ապրանքանքների մատակարարման մանրաձախ առևտրի թողարկումը: Հաճախ ապրանքների մատակարարման տվյալները կազմվում են մանրամասն մակարդակի վրա (սովորաբար առանձին գյուղատնտեսական ապրանքների, ներքին արտադրության ապրանքների և ներմուծված ապրանքների համար): Ապրանքների շրջանառության մասնաբաժնի տեղեկատվությունը անցնում է մանրաձախ առևտրի և սահմանային գործակցի միջով և ստացվում է վերահսկողական հետազոտությունների, տեղում իրականացվող ստուգումների և հարցազրույցների միջոցով: Այս տվյալները կարելի է կապակցել ապրանքների մատակարարման տվյալների հետ մանրաձախ առևտրի թողարկումը հաշվարկելու համար:

Հատուկ հետազոտություններ

Լրացուցիչ հատուկ նշանակություն ունեցող հետազոտությունները, որոնք իրականացվում են վիճակագրական ծառայության կողմից հանդիսանում են մեկ այլ գործիք Ազգային հաշիվների համապարփակության գնահատման համար: Կարելի է օգտվել մի շարք ձևերից. ծախսերի, աշխատանքի, օգտագործված ժամերի և կարծիքի մասին հետազոտություններից: Դրանք կարելի է ստեղծել ցանկացած համապարփակության խնդիր առաջացնող ոլորտը նպատակային դարձնելու համար: Այնուամենայնիվ, մասնավորապես զգայուն թեմաներին առնչվող հետազոտությունների դեպքում արդյունքները պետք է շատ ուշադիր ընկալվեն: Օրինակ՝ թաքնված արտադրությանը վերաբերող հետազոտություններում հավանական է, որ չպատասխանելը ըստ ընտրության է, քանի որ այն մարդիկ, որոնք ներգրավված են հարկերից խուսափելու գործընթացի մեջ, ավելի հավանական է որ, հրաժարվեն համագործակցել, քան մյուսները:

Սովերային արտադրության ապրանքների և ծառայությունների ծախսերի հետազոտություն

Սովերային արտադրության ծախսերը ավելի քիչ զգայուն թեմա է, քան սովերային եկամուտը: Վերջինիս դեպքում հարցվողին տրվում է հարց զեղծարարության վերաբերյալ, որտեղ սովերային արտադրության ծախսերը սովորաբար արգելված չեն և չեն հետապնդվում դատական կարգով: Իրականում գնորդը կարող է լավ տեղեկացված չլինել, արդյոք վաճառողը ներգրավված է սովերային վաճառքի մեջ, թե ոչ:

Կազմիներ և Վան Էք (1992) ձեռնարկը տրամադրում է ստվերային արտադրության ծախսերի հետազոտության օրինակ: Հետազոտության թեման էր բնակարանի սպասարկումը և վերանորոգումը և այնտեղ ներառված էին հարցեր և ստվերային աշխատանքի և ստվերային ծախսերի մասին օրինակ՝ շինանյութի ծախսերը առանց ավելացված արժեքի հարկ վճարելու:

Հետազոտությունն ստվերային արտադրության դեպքում աշխատուժի կիրառման մասին

Կան երկու այլընտրանքային մոտեցումներ ստվերային արտադրության դեպքում աշխատուժի կիրառման հետազոտության համար: Մասնավորապես, հետազոտել պահանջարկը և առաջարկը: Պահանջարկի մասին հարցերը ավելի քիչ զգայուն են, քան առաջարկինը և այդպիսով կարող է ակնկալվել, որ կստացվեն ավելի բարձր ցուցանիշներ:

Փորձին համաձայն անանուն հարցազրույցի դեպքում շատ մարդիկ հակված են ընդունել իրենց ստվերային գործունեության ամբողջ կամ մի մասը (բայց ոչ օրինական): Այնուամենայնիվ, առաջարկի հետազոտությունը հակված է պատասխանների չստանալուն և սխալ պատասխաններին և այդպիսով անհրաժեշտ է ուշադիր մշակում: Կազեմի և Վան Էք (1992) ձեռնարկը ցույց է տալիս, թե ինչպես հարցերի հերթականությունը, որոնք աստիճանաբար տանում են ստվերային գործունեության հիմնական հարցերին, տալիս են լավագույն արդյունքները:

Օգտագործված ժամանակի հետազոտություն

Օգտագործված ժամանակի հետազոտությունները հիմնականում օգտագործվում են հաշվարկելու գործունեությունների վրա վատնած ժամանակը, օրինակ՝ տնային տնտեսության աշխատանք, ինքնուրույն աշխատանք, օգնություն հարևանին և կամավոր աշխատանք: Այնուամենայնիվ, սրանք կարող են նաև օգտագործվել ոչ համապարփակությունը հայտնաբերելու համար: Հիմնականում դրանք կարող են պատկերացում տալ տնային տնտեսության սեփական սպառման համար արտադրանքի չափի և կառուցվածքի մասին: Գոլդսմիթ –Կլեմոնտը և Պագնոզին Ալիգիսակիս (1995) ձեռնարկում բերվում է օրինակ:

Հատուկ ուշադրության պետք է արժանացնել համապատասխան գործունեությունների դասակարգումը: Մի շարք գործունեությունների համար անհրաժեշտ են լրացուցիչ հարցեր: Օրինակ, անհրաժեշտ է տարբերակել կազմակերպությունում որպես աշխատակից ծախսված ժամանակը սեփական հաշվին աշխատելու վրա ծախսված ժամանակից: Այն դեպքում, երբ հարցվողը ընդունում է, որ աշխատում է իր հաշվին, պետք է տրվեն լրացուցիչ հարցեր դասակարգելու ըստ ճյուղի իր գործունեությունը և շրջանառությունը և եկամուտը: Եթե վերջինս հնարավոր չէ ստանալ, տրվում են հարցեր հարցվող տնային տնտեսության կենսամակարդակի և բարեկեցության վերաբերյալ, որոնք կարող են

լինել տնային տնտեսությունը բնութագրող ընդհանուր հարցերի շարքում և դրանք կարող են տեղեկատվություն տրամադրել ստացված եկամտի մասին:

Նմանատիպ տեղեկատվություն կարելի է հավաքագրել մշտական աշխատուժի հետազոտության միջոցով: Այնուամենայնիվ, օգտագործված ժամանակի մոտեցման առավելությունն այն է, որ հարցաշարը պահանջում է, որ հարցվողները հավասարապես բաշխեն իրենց կողից օգտագործված ժամանակը: Սա բարելավում է արդյունքների վստահելիությունը մնացած հավասար պայմաններում, երբ (աշխարհագրական ընդգրկում, ընտրանքի չափ, պատասխանների գործակից և այլն):

Ոչ ֆորմալ հատվածի և սեփական սպառման համար արտադրության հետազոտություններ

Հետազոտությունները, որոնք հատուկ մշակվել են չափելու ոչ ֆորմալ հատվածը կամ սեփական սպառման համար տնային տնտեսության արտադրանքը, կարող են լույս սփռել խնդիր առաջացնող ոլորտներում ոչ համապարփակության մակարդակին: Ինչպես ժամանակի օգտագործման հետազոտությունների դեպքում դրանք պետք է ուշադիր մշակվեն այնպես, որ այն արդյունքները, որոնք դրանք տրամադրում են հնարավոր լինի կապակցել այլ հետազոտությունների արդյունքների հետ այն առումով, որ չլինեն համընկնումներ դրանց միջև, կամ համընկնումների դեպքում այն հայտնի լինի: Այս հետազոտությունները նկարագրված են NOE Ձեռնարկի Գլուխ 10 և 11-ում:

Որակական հետազոտություններ

Ձեռնարկությունների և տնային տնտեսությունների որակական հետազոտությունները կարող են նաև տվյալներ տրամադրել չդիտարկվող գործունեությունների մասին: Որակական հետազոտությունները ունեն մի շարք առավելություններ: Դրանք հնարավոր է հեշտորեն փոփոխել կամ համալրել նոր հանգամանքների հետ աշխատելու համար: Դրանք կարող են նաև հասցեագրել հարցեր չդիտարկվող գործունեությունների պատճառների և գերակշռության մասին: Դրանք կարող են հասցեագրված լինել խոշոր ձեռնարկությունների ավագ աշխատակիցներից, սակայն հավասարաչափ արդյունավետ են գերփոքր ձեռնարկությունների համար: Դրանք կարելի է մշակել այնպես, որ լինեն ավելի քիչ սպառնողական, քան որակական հետազոտությունները օգտագործելով հարցեր, որոնք առնչվում են ոլորտին կամ բնակչության խմբին, քան հատուկ հարցվողին: Օրինակ՝ բիզնես հարցվողին հարցնելու փոխարեն արդյոք իրենք ընդունում են “կողմնակի վճարներ” հարցը կարող է հնչել “Վճարումների որ համամասնություն եք կարծում իրականացվում է կանխիկ ձեր ոլորտում”:

Մինչդեռ որակական հետազոտությունները միշտ չէ որ անմիջականորեն տանում են քանակական արժեքերի, որոնք կարելի է ուղղակիորեն ներառել Ազգային հաշիվների գնահատականների մեջ, դրանք կարող են տպավորություն ստեղծել NOE գործունեությունների որոշակի տեսակների չափսի մասին: Օրինակ՝ թաքցված արտադրության մոտավոր հարաբերակցությունը կարող է ստացվել ոլորտի

յուրաքանչյուր խմբերի համար: Դրանք կարող են նաև ուղղորդել հետագա ավելի ճշգրիտ որակական գնահատման առաջնահերթությունների որոշման հարցում:

Ռուսաստանի Տնտեսական վերլուծության ֆեդերացիա (2000) ձեռնարկում նկարագրված են մանրածախ բիզնեսի, շինարարության, մշակման հետազոտությունների կարծիքներ, որոնք իրականացվել են որպես փորձարկում Ռուսաստանում: Տնային տնտեսությունների պատկերացմամբ ստվերային տնտեսության ուսումնասիրության մեջ Հունգարիայի վիճակագրական ծառայությունը (1998) ներառել էր որոշ որակական հարցեր, որի նպատակն էր հավաքագրել քաղաքացիների կարծիքները: Լրացուցիչ մանրամասները տրամադրվում են NOE ձեռնարկի 8 գլխում:

Ֆիսկալ տվյալների օգտագործում

Ինչպես նախկինում նշվել էր, եկամտահարկը և ԱԱՀ ֆայլերը կարևոր աղբյուրներ են տվյալների կազմման կամ կոնֆրոնտացիայի համար, չնայած հաճախակի կան խնդիրներ այս տվյալները անհատական մակարդակի վրա ստացման մատչելիության հետ:

Հարկային ստուգման տվյալները ևս ունեն իրենց դերակատարումը: Հարկերից խուսափելու քանակական հետազոտությունները անհավանական է, որ տան վստահելի արդյունքներ, թեմայի նուրբ բնույթի պատճառով, նույնիսկ այն դեպքում երբ երաշխավորվում է գաղտնիությունը: Հարկային ստուգումները իրենց բնույթով ավելի գրավիչ են, քան հետազոտությունները: Ձեռնարկությունները պարտավորված են տրամադրել ամբողջական հաշիվներ, և ոչ միայն իրենց կողմից ստացված տեղեկատվություն: Այնուամենայնիվ, քանի որ դրանք մշակված են հարկային ստուգման և վիճակագրական նպատակներին ծառայելու համար՝ հարկային ստուգման ընտրանքները ունեն սահմանափակումներ ոչ համապարփակությունը գնահատելու համար: Հիմնականում այս սահմանափակումները ներառում են՝

- Օգտագործված սահմանումները հնարավոր է համադրելի չեն ԵՀՀ95/ԱՀՀ93;
- Ստուգումները չեն բացահայտում ողջ չներկայացված եկամուտը, միայն այն, ինչ տեսուչները կարող են գտնել, հիմնվելով հաշիվների իրենց ուսումնասիրությունների վրա:
- Ստուգումները սովորաբար կենտրոնացված են որոշակի գործունեության հատվածների վրա և/կամ աշխարհագրական ոլորտների վրա, և
- ստուգումները հազվադեպ են ընտրվում հավանականության սկզբունքի վրա:

Այնուամենայնիվ, ավելի լավ աղբյուրների բացակայության դեպքում, հարկային ստուգման ընտրանքները կարող են տրամադրել արդյունավետ տեղեկատվություն չդիտարկվող որոշ գործունեությունների մասին՝ հիմնականում նրանց, որոնք առնչվում են թերի զեկուցման հետ: Օրինակ, համաձայն Կալձառոնի և Մադելին (2000) ձեռնարկի թողարկման և ավելացված արժեքի ճշգրտման գործակիցները հաշվարկվում են Ֆրանսիայի վիճակագրական ինստիտուտի կողմից (INSEE)

օգտագործելով Ֆրանսիայի հարկային մարմինների կողմից հարկային ուսումնասիրությունների տվյալները: Հարկային մարմինները INSEE ուղարկում են ուսումնասիրության տվյալները առանց ձեռնարկության նույնականացման մանրամասնությունների: Ճշգրտման ընթացակարգերը տարբերվում են համաձայն ձեռնարկությանը համապատասխանող հարկային համակարգի: Տվյալները ստրատիֆիկացվում են համաձայն իրավական տեսակի, գործունեության հատվածի և ձեռնարկության չափսի: Հետազոտվում է դիրքը ստուգումից առաջ և հետո, ինչպես նաև փոփոխությունների պատճառները: Ընդունվում են միայն ստացողների կողմից թաքցման կամ անգործությունից բխող ճշգրտումները: Հիմնվելով այս տվյալների վրա՝ ճշգրտումների գործակիցները հաշվարկվում են առանձին կորպորատիվ և ոչ կորպորատիվ ձեռնարկությունների համար ըստ հատվածի:

Շատ երկրներում որոշակի պրոֆեսիոնալ բիզնես ծառայության գնահատման համար, ինչպիսիք են հաշվապահական և իրավաբանական ծառայությունները, և անհատական ծառայությունները, ինչպիսին է առողջապահական մասնավոր պրակտիկայի ծառայությունները, իրականացվում են համաձայն մասնավոր պրակտիկայով զբաղվողի միջին եկամտի հիման վրա, որը ստացվում է հարկային գրանցումներից, շուկայի հետազոտություններից կամ մի քանի պրակտիկայով զբաղվողների հետ խորհրդավորությունների արդյունքում:

Արտադրական մոտեցում – Ոլորտի որոշակի ճշգրտման մեթոդներ

NOE ձեռնարկի 5.3 բաժինը տալիս է որոշակի ոլորտների ճշգրտման մեթոդների նկարագիրը:

Ծախսային մոտեցման ճշգրտման մեթոդներ

NOE ձեռնարկի 5.6 բաժինը տալիս է ծախսային մոտեցմամբ ՀՆԱ բաղադրիչների ճշգրտման մեթոդները: .

Գնահատման մեթոդների վերին սահմանը

NOE ձեռնարկի 4.3 բաժինը տալիս է գնահատման մեթոդների վերին սահմանը, որի նպատակն է ստանալ չդիտարկվող գործունեությունների վերին սահմանը: Այս մեթոդները հիմնականում արդյունավետ են, երբ հնչում են առաջարկություններ այն մասին, որ ազգային հաշիվների ցուցանիշները զգալիորեն նվազեցված են: NOE ձեռնարկում բերված են երկու հիմնական օրինակ՝

- Բրոեստերհույզը (1985) նկարագրում է գնահատման մեթոդների վերին սահմանը (որը ներկայացված է որպես “զգալիության վերլուծություն”) Հոլանդիայի ստվերային արտադրության համար՝ օգտագործելով արտադրական մոտեցումը և
- Կանադայի վիճակագրությունում (1994) Գերվայսը նկարագրում է Կանադայի վիճակագրության կողմից օգտագործվող ընթացակարգերը 1992 թ. Կանադայում ստվերային տնտեսության գնահատման մեթոդների վերին սահմանի

համար: Հոդվածի երկրորդ մասում Գերվայսը ներկայացնում է ծախսային մոտեցմամբ սիստեմատիկ բոլոր բաղադրիչները:

Փորձագետի կարծիք

Այն դեքում, երբ չկան որևէ տեղեկատվական աղբյուրներ, որպես վերջնական աղբյուր կարելի է իրականացնել նույնականացում և ճշգրտում հիմնվելով փորձագետի կարծիքի վրա: Նույնիսկ այս դեպքում, այնուամենայնիվ, ճշգրտումների իրականացման մեթոդները պետք է փաստաթղթավորվեն, օրինակ՝ որքան և ինչ տեսակի փորձագետներից է ստացվել խորհրդատվություն և ինչպես են ամփոփվում իրենց կարծիքները:

Տեղեկագրական փաստաթղթեր

- Broesterhuizen, G.A.A.M. (1985), Հոլանդիայի չդիտարկվող հատվածը և ազգային հաշիվները, in Gaertner W. and A. Wenig (eds) (1985), Սովետական տնտեսության էկոնոմիկան, կոնֆերանսի նյութեր, Bielefeld, 1983, Springer-Verlag, Berlin: pp. 277-287.
- Calzaroni, M. (2000), Արտադրության գնահատումների համապարփակությունը՝ նոր գաղափարներ և մեթոդներ, Մշակված հետազոտությունների միջազգային կոնֆերանսի նյութեր, Buffalo, 2000, Statistics Canada, Ottawa.
- Calzaroni, M., and V. Madelin (2000), ՀՆԱ-ի չափման համապարփակություն՝ Ֆրանսիական և Իտալական մոտեցումները ներկայացված Եկամտի և բարեկեցության միջազգային ասոցիացիայի քսանչորսերրորդ կոնֆերանսին, Lillehammer, Norway.
- Commission of the European Communities – Եվրոստատ, Արժույթի միջազգային հիմնադրամ, Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպություն, ՄԱԿ, Համաշխարհային Բանկ, Ազգային հաշիվների համակարգ 1993, ISBN 92-1-161352-3, Brussels/Luxemburg, New York, Paris, Washington.
- European Commission (1994), *94/168/EC որոշում*, Euratom of 22 February 1994, պաշտոնական հրապարակում L77, համար 37, 1994 թ. մարտի 19, Եվրոպական համայնքներ պաշտոնական հրապարակումների գրասենյակ, Լյուքսեմբուրգ
- Eurostat (1995), Հաշիվների եվրոպական համակարգ, ISBN 92-827-7954-8, Eurostat, Luxembourg.
- Eurostat (2001) Թեկնածու երկրների ազգային հաշիվները, կոնֆերանսի հատվածներ, *January 2001, Brussels.*
- Eurostat (2001), Եվրոստատի նախագիծ թեկնածու երկրների հետ ոչ ֆինանսական ազգային հաշիվների շրջանակում, *1998-2000.*
- Goldschmidt-Clermont, L., and E. Pagnossin-Aligisakis (1995), տասնըչորս երկրներում չգրանցված տնտեսակն գործունեությունների, in Human Development Report, Occasional Papers No. 20, UNDP, New York.
- Goskomstat of Russia (1998), Վիճակագրական մեթոդների ուղեցույց: *Volume 2*, ISBN 5-89476-017-8, Goskomstat of Russia, Moscow (in Russian).
- Hayes, K. (1996), ԵՄ Անդամ պետություններում *GNP գնահատման համապարփակությունը*, ներկայացված UNECE/Eurostat/OECD համատեղ հանդիպմանը ազգային հաշիվների համատեքստում, Geneva, April/May 1996, Economic Commission for Europe, United Nations, Geneva.

- Hayes, K., and E. Lozano (1998), ԵՄ Անդամ պետությունների ՀՆԱ-ի գնահատումների համապարփակության վավերացում, September 1998, International Statistical Institute, Voorburg.
- Hungarian Central Statistical Office (1998), Հունգարիայի ստվերային տնտեսություն 1998 թ., Hungarian Central Statistical Office, Budapest.
- Kazemier, B., and R. Van Eck (1992), ստվերային տնտեսության հետազոտության ուսումնասիրումներ, *Որոշ մեթոդաբանական արդյունքներ*, Journal of Economic Psychology 13: pp. 569-587.
- Luttikhuisen, R., and B. Kazemier (2000), Թաքնված և ոչ ֆորմալ զործունեությունների սխառնատիկ մոտեցում, Proceedings of the International Conference on Establishment Surveys, Buffalo, 2000, Statistics Canada, Ottawa.
- Masakova, I. (2000), Չղիտարկվող տնտեսության գնահատում՝ *Ռուսաստանի վիճակագրական փորձի ներկայացում*, Proceedings of the International Conference on Establishment Surveys, Buffalo, 2000, Statistics Canada, Ottawa.
- Organisation for Economic Co-operation and Development, International Labour Organisation, International Monetary Fund, and Commonwealth of Independent States Interstate Statistical Committee (2002), Չղիտարկվող տնտեսության չափում : *a Handbook*, Organisation for Economic Co-operation and Development, May 2002, Paris. (Այս փաստաթղթի մեջ ներկայացված որպես *NOE ձեռնարկ*.)
- Russian Federation Centre for Economic Analysis (2000), Բիզնես միտումների հետազոտության հարցաշար, , survey questionnaires, Russian Federation Centre for Economic Analysis, Moscow.
- Stapel, S. (2001), Թեկնածու երկրների հետ Եվրոստատի համապարփակության փորձառական նախագիծ– *Գաղափարներ և ընդհանուր արդյունքներ*, Proceedings, Conference on National Accounts of the Candidate Countries, January, 2001, Eurostat, Brussels.
- Statistics Canada (1994), Կանադայի չղիտարկվող տնտեսության չափսը, (by Gylliane Gervais) Studies in National Accounting, ISSN 1192-0106, Statistics Canada, Ottawa.
- Zienkowski, L. (1996), Թաքնված տնտեսության գնահատման Լեհաստանի փորձը, joint UNECE/Eurostat/OECD meeting on National Accounts, Geneva, April/May 1996.